

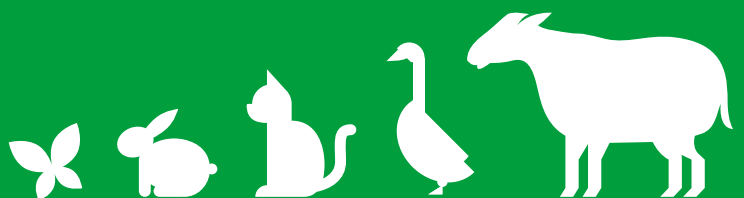
Gemeente Amsterdam

Agenda Dieren 2024-2026

Dierbaar Amsterdam

November 2023
Versie ter inzage legging

Voorwoord

Amsterdam staat voor een diervriendelijke stad. In 2019 werden we zelfs tot diervriendelijkste gemeente verkozen. Vele professionals en vrijwilligers werken met passie en betrokkenheid aan het blijvend verbeteren van de leefomstandigheden van de dieren in onze stad. Of het nu gaat om dieren in het wild of dieren die betrokken worden in sport, ontspanning of onderzoek.

Met de Agenda Dieren 2024-2026 zetten we een nieuwe stap voorwaarts en maken we duidelijk waar het college zich voor inzet. We laten zien hoe we versterken wat we al doen en de verbinding leggen met nieuwe maatschappelijke actualiteiten en partners in de stad. Hoe we een stad willen creëren waarin dier en dierenwelzijn de aandacht krijgen die ze verdienen. We kiezen daarbij voor thema's waar we als gemeente resultaat kunnen halen. De nadruk ligt daarom op acties die in ieder geval een meerderheid van de dieren binnen één populatie dienen.

In de Groenvisie 2020-2050 zetten we in op de versterking van de biodiversiteit, in het plan van aanpak biodiversiteit zullen we aandacht besteden aan de bodem- en waterkwaliteit, natuur-inclusief bouwen en ecologisch beheer. Op deze manier maken we de stad tot een aantrekkelijk leefgebied voor plant, mens en dier.

Zita Pels,
wethouder Dierenwelzijn

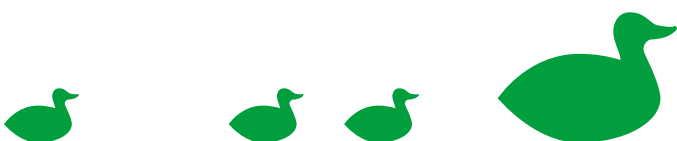
Melanie van der Horst,
wethouder Biodiversiteit

Inhoud

Inleiding	6
1 Borging en verbetering van dierenwelzijn	7
1.1 Gezelschapsdieren	7
1.1.1 <i>Goede (medische) zorg voor dieren ondanks armoede</i>	8
1.1.2 <i>Minder bijtincidenten, meer veilige uitlaatplekken</i>	9
1.1.3 <i>Minder zwerfkatten in de openbare ruimte</i>	10
1.1.4 <i>Een goede match tussen huisdier en eigenaar</i>	11
1.2 Dieren in sport, ontspanning en onderzoek	12
1.2.1 <i>Kinderboerderijen als ontmoetingsplek die past bij het dier</i>	12
1.2.2 <i>Minder activiteiten en evenementen met dieren</i>	14
1.2.3 <i>Vooruitstrevende paardensport zonder aantasting van paardenwelzijn</i>	15
1.2.4 <i>Artis</i>	16
1.2.5 <i>Visserij en hengelsport met oog voor vissenwelzijn</i>	17
1.2.6 <i>Een waardig leven voor ‘overgebleven’ proefdieren</i>	18
1.3 Vee	19
1.3.1 <i>Meer plantaardige consumptie, minder intensieve veeteelt</i>	19
1.3.2 <i>Natuurlijke schuilplekken voor dieren bij vee- en (hobby)houders</i>	19
1.3.3 <i>Goede bescherming van vee bij crises en rampen</i>	20
1.4 In het wild levende dieren	21
1.4.1 <i>Zo min mogelijk risico op zoönose</i>	21
1.4.2 <i>Jacht als laatste redmiddel bij schadebestrijding en faunabeheer</i>	22
1.4.3 <i>Diervriendelijke aanpak bij overlastgevende dieren</i>	23
1.4.4 <i>Diervriendelijke wateren</i>	24
1.4.5 <i>Beschermen van wettelijk beschermde gebouwbewonende soorten</i>	25
1.4.6 <i>Geen dieren in de knel door menselijk handelen in de openbare ruimte</i>	26
1.4.7 <i>Meer aandacht voor het welzijn van invasieve exoten</i>	27
1.4.8 <i>Wilde en gehouden dieren kunnen extreem weer zoveel mogelijk vermijden</i>	28
1.4.9 <i>Betere hulp aan wilde dieren bij crisis en rampen</i>	28

2	Biodiversiteit, een leefbare stad voor mens en dier	29
3	Samenwerking	31
3.1	Samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie	31
3.1.1	<i>Bestuurlijke samenwerking</i>	31
3.1.2	<i>Nieuwe focus bij interne samenwerkingen</i>	31
3.1.3	<i>Versterken samenwerking met Sociaal domein en Huiselijk geweld</i>	31
3.1.4	<i>Versterking samenwerking met Handhaving</i>	32
3.2	Samenwerking met subsidiepartners	32
3.2.1	<i>Knelpunten bij partners</i>	32
3.2.2	<i>Sterkere afspraken met lopende subsidierelaties</i>	33
3.2.3	<i>Borging toekomst wildopvangcentrum De Toevlucht</i>	33
4	Communicatie	34
4.1	Betere aansluiting van communicatie bij onze doelgroepen	34
4.2	Communicatie door onze partners versterken	34
4.3	Het vergroten van onze interne zichtbaarheid	35
5	Monitoring en verantwoording	36
5.1	Verantwoording uitvoering Agenda Dieren 2024-2026	36
6	Financiën	37
Bijlagen		39
Bijlage 1:	Cijfers 2015-2022	39
Bijlage 2:	Dieren in bestuurlijke wet- en regelgeving	41
Bijlage 3:	Samenwerking met organisaties	43
Eindnoten		44

Inleiding

Dieren horen bij Amsterdam en hun welzijn verdient onze zorg. Niet in de laatste plaats omdat ze in grote mate afhankelijk van ons zijn of juist door mensen in de knel komen.

Aandacht voor het welzijn van dieren is niet alleen belangrijk voor dieren, maar ook voor onszelf. Samenleven, verzorgen en omgaan met dieren biedt ontspanning en stimuleert tot lichaamsbeweging. Tegelijkertijd kan dierenverwaarlozing een voorspeller zijn van huiselijk geweld of een signaal tot overige zorgen over de leefsituatie van mensen. Bij goede omgang met dieren is er ook minder kans op uitbraak van infectieziekten (zoönose). Biodiversiteit draagt bij aan het management van plaagsoorten. Vleermuizen, libellen en koolmezen spelen daarbij bijvoorbeeld een belangrijke rol. Terwijl bijen, vlinders, zweefvliegers en kevers juist een onmisbare bijdrage leveren aan de bestuiving.

Ontwikkelingen als klimaatverandering, inflatie en dicht op elkaar bouwen hebben allemaal invloed op het welzijn van dieren. Evenals de maatschappelijke ontwikkelingen in hoe we denken over dierenwelzijn. Steeds vaker worden dieren gehumaniseerd en proberen we kwesties ook vanuit het standpunt van het dier te bekijken. Dit leidt tot een toenemende rechtsbescherming van dieren. Deze ontwikkelingen roepen veel nieuwe vragen op. Bijvoorbeeld over de nodige bescherming in relatie tot zoönosen of de druk op de openbare ruimte die op zijn beurt druk uitoefent op de natuur en de dieren. De ambities uit de Agenda Dieren 2015-2022 waren dan ook niet meer volledig toereikend. Het college besloot daarom tot een nieuwe Agenda Dieren met aandacht voor dierenwelzijn en de leefgebieden van alle dieren in de stad¹.

Amsterdam wil een stad zijn waarin iedereen zijn of haar verantwoordelijk neemt voor het welzijn van dieren. We erkennen dat we onze leefomgeving delen met dieren en dat voor het oplossen van conflicten soms het dier, maar soms ook de mens het meeste moet inleveren. Die verantwoordelijkheid voor dierenwelzijn betekent ook waar mogelijk een ruimere interpretatie van de zorgplicht dan de Wet dieren en Wet natuurbescherming voorschrijven. Het houdt in dat dierhouders zorgen voor goede voeding en voor mogelijkheden tot spel en onderzoek of juist terugtrekken en beschutting. Het vraagt om de inzet van eigenaren van natuurgebieden en de openbare ruimte, waaronder de gemeente zelf, om leefgebieden

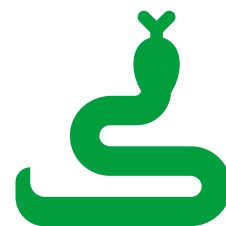
van wilde dieren te verbinden. En te zorgen dat die leefgebieden alles bevatten wat nodig is voor een rijke en gezonde biodiversiteit. Zowel op het land als in het water.

Dit alles bereiken we niet zonder onze partners in dierenwelzijn². De vitaliteit van onze subsidiepartners in vervoer en opvang, is een voorwaarde voor het helpen van zoveel mogelijk dieren en het realiseren we onze zorgplicht. De gemeente blijft hen dan ook subsidiëren en ondersteunen waar kan. Daarnaast halen we de banden aan met partners buiten de stad, zoals andere gemeenten en dierenwelzijnsorganisaties in de omgeving. Dierenwelzijn stopt immers niet bij de gemeentegrenzen.

Ook de inwoners van Amsterdam hebben we nodig om onze ambities waar te maken. Hen moeten we goed informeren. Bijvoorbeeld over wat goede zorg voor (huis)dieren is, hoe ze kunnen voorkomen dat dieren in de knel komen of waar ze terecht kunnen met een dier in nood. Maar ook over hoe inwoners zelf kunnen bijdragen aan biodiversiteit. In die communicatie met inwoners spelen ook onze partners een belangrijke rol. Zij zijn voor een groot deel het gezicht van onze ambities. Door hen mee te nemen in onze communicatieactiviteiten worden ze zichtbaarder en toegankelijker en zullen Amsterdammers hen nog beter weten te vinden voor hulp en advies.

De Agenda Dieren verzamelt onderwerpen uit diverse beleidsterreinen en biedt op die manier een overzicht. Monitoring van de voortgang verloopt echter in veel gevallen niet via de portefeuille Dierenwelzijn, maar via de portefeuilles van de inhoudelijk verantwoordelijke wethouder.

Samen zetten we zo de komende jaren grootse stappen naar een diervriendelijk en biodivers Amsterdam.

1 Borging en verbetering van dierenwelzijn

Het begrip dierenwelzijn geeft uitdrukking aan de mate waarin dieren in staat zijn om een natuurlijk en gezond leven te leiden, vrij van onnodig lijden en stress. Het omvat verschillende aspecten van het leven van dieren, waaronder hun fysieke gezondheid, gedrag, mentale welzijn en leefomstandigheden. Het aspect fysieke gezondheid omvat voeding, toegang tot schoon water, een geschikte leefomgeving, medische zorg en bescherming tegen ziekten en verwondingen. Het aspect gedrag is gericht op de mogelijkheden voor dieren om hun natuurlijke gedrag te vertonen, zoals jagen, nestelen, socialiseren en bewegen. Beperkingen in hun gedrag kunnen leiden tot stress en lijden. Het aspect mentale welzijn vraagt aandacht voor een omgeving waarin dieren zich veilig en comfortabel voelen. Ze moeten vrij zijn van onnodige door de mens veroorzaakte angst, stress of lijden. Het aspect leefomstandigheden gaat over de omgeving waarin dieren leven, zoals gebouwen en natuur die ruimte laten voor wilde dieren, maar ook huisvesting en transport voor gehouden dieren. Onze leefomgeving moet zo gemaakt zijn dat het dierenwelzijn wordt bevorderd en lijden wordt geminimaliseerd.

Vier diercategorieën en de rol van de gemeente

De gemeente heeft verschillende rollen bij het borgen en verbeteren van dierwelzijn. Welke rol de gemeente speelt is afhankelijk van het soort dier, de relatie tussen mens en dier – bijvoorbeeld de mate van afhankelijkheid tussen dier en mens of de wettelijk zorgplicht van mens naar dier – en de relatie en sturingsmogelijkheden ten opzichte van houders, omstanders of slachtoffers van dieren. We onderscheiden vier categorieën:

- 1. Gezelschapsdieren:** de houder is verantwoordelijk voor de veiligheid en het welzijn van het dier. De gemeente zorgt voor goede informatie.
- 2. Dieren in sport, ontspanning en onderzoek:** de houder is verantwoordelijk voor de veiligheid en het welzijn van het dier. De gemeente geeft richting aan de gewenste omgang.
- 3. Wilde dieren:** degene die het wilde dier waarneemt is verantwoordelijk voor het doen van een melding als er een dier in nood is. De gemeente probeert noodsituaties van dieren te voorkomen.
- 4. Vee:** de houder is verantwoordelijk voor de veiligheid en het welzijn van het dier. De gemeente draagt bij aan duidelijkere kaders voor de bescherming van vee.

1.1 Gezelschapsdieren

Huisdieren zijn geliefde gezinsleden. Ze bieden steun en helpen tegen eenzaamheid. Sinds COVID-19 is het aantal huisdieren toegenomen. In een diervriendelijk Amsterdam leven huisdieren op een manier die recht doet aan hun natuurlijke behoeften. Ze krijgen goede (medische) zorg, gezonde voeding en liefdevolle aandacht. Daarnaast hebben ze de ruimte en zelfstandigheid om zich terug te trekken of een bepaalde prikkel op te zoeken, te spelen of te rusten. Er leven geen dieren in een situatie die hun welzijn in gevaar brengt.

Trend: meer afstands- en gedumpte dieren

De vraag rijst echter of de verzorging van huisdieren nog voor iedereen te doen is. Bijvoorbeeld omdat we nu na COVID-19 weer naar werk en school kunnen. Maar ook doordat de complexiteit van het houden van dieren met het oog op de zorgplicht is toegenomen. Zowel qua gedrag als medisch wordt er steeds meer van houders gevraagd. Steeds meer horen we over het dumpen van dieren, met name konijnen³. En opvanglocaties zien een stijging van het aantal afstandsdieren (dieren die door inwoner zijn afgestaan ter adoptie) en crisisdieren (dieren die tijdelijk worden opgevangen omdat hun eigenaar is opgenomen voor ziekte of detentie). Daarbij blijkt niet iedereen in staat om het gevraagde afstandsgeld te betalen. Wat betekent dat er naast extra instroom van dieren ook meer financiële druk bij onze opvanglocaties is. Gelukkig zijn er ook positieve trends. Het publiek kan onze partners steeds beter vinden. En is er veel belangstelling voor informatie over het verzorgen van huisdieren. Bovendien wonen veel huisdieren fijn bij hun baasje.

Onze doelstellingen en ambities

Een belangrijke oorzaak van de toename van gedumpte dieren en dieren in de opvang is een mismatch tussen eigenaar en dier. Daarnaast kan geldgebrek van eigenaren een rol spelen. Maar ook onvoldoende socialisering van honden of te weinig beweging door te weinig goede uitlaatplekken, kan problemen opleveren voor dierenwelzijn. Om onze doelstellingen waar te kunnen maken moeten we dus een aantal belangrijke stappen zetten. We formuleerden hiervoor de volgende ambities:

‘In Amsterdam mag armoede geen reden zijn voor slechte verzorging of om de hulp van een dierenarts uit of af te stellen’

- Goede (medische) zorg voor dieren ondanks armoede;
- Minder bijtincidenten, meer veilige uitlaatplekken;
- Minder zwerfkatten in de openbare ruimte;
- Een goede match tussen huisdier en eigenaar.

Aanpak: goede informatie en meer bevoegdheden

Allereerst is goede informatie voor dierhouders belangrijk. Wat werkt het beste voor dieren, welke risico's kleven er aan bepaalde keuzes en welke (financiële) opties zijn er?

Daarnaast heeft de gemeente meer bevoegdheden nodig om bij misstanden te handhaven en om bindende regels te stellen over de aanschaf van huisdieren. Dit is dan ook onze inzet voor het gesprek met het Rijk.

1.1.1 Goede (medische) zorg voor dieren ondanks armoede

Armoede kan een reden zijn waardoor dieren niet de juiste (medische) zorg krijgen. Te hoge kosten voor bijvoorbeeld dure medische hulp of dieetvoeding kan zorgen voor uitstel of afstel – wat zorgt voor ziekere dieren⁴. Het kan er ook toe leiden dat huisdieren worden gedumpt of naar een opvang worden gebracht⁵. Bij geldtekort bestaat ook het risico op isolatie en stress voor eigenaren, en nestjes en onvoldoende zorg voor dieren. Het is belangrijk dat we het risico op verergering van geldproblemen tegengegaan⁶. Het college ziet tegenwoordig overigens ook huisdiereigenaren uit de middeninkomens die met geldproblemen kampen.

Armoede moet geen reden zijn om de hulp van een dierenarts uit of af te stellen.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Versterken van de ADAM-regeling.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We verkennen de mogelijkheden voor uitbreiding van het aantal dierenartspraktijken bij de regeling. ■ We doen onderzoek naar spreiding van de ADAM-zorg. ■ We evalueren de regeling op in ieder geval: bekendheid, voldoende dekking in avond en weekend, administratieve lasten, financiële ruimte voor sterilisatie en voor veelvoorkomende ingrepen.
In gesprek met het Rijk over landelijke druk op dierenartsen.	Het tekort aan dierenartsen leidt tot een concurrentie tussen de dierenopvangketen en de markt voor hun capaciteit. Wij vinden dat de overheid verantwoordelijk is voor de toegankelijkheid van dierenzorg, net zoals voor mensenzorg.
Verkleinen van risico's op financiële problemen rondom de verzorging.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We versterken de samenwerking met de SAZ-voedselbank ten aanzien van prioritering bij wachtlijsten en de aansluiting op de werkwijze van de voedselbank voor mensen. Wanneer SAZ-voedselbank een wachtlijst verwacht vanwege tekort aan voedsel, draagt de gemeente waar mogelijk financieel bij. ■ Zie ook de acties uit paragraaf 1.1.4.
Zorgen dat de ADAM-regeling sneller bij inwoners in beeld is.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We stimuleren goede samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, hulpverleners en dierenartspraktijken. Hiermee zijn huisdiereigenaren met te weinig geld het best geholpen. Zie paragraaf 3.1.3. ■ We stimuleren de Fixbrigade om ook spreekuur te houden bij dierenartsen, opvanglocaties en buurthuizen.
Stimuleren van een groter samenwerkingsnetwerk.	We gaan in gesprek met zorgverzekeraars. Gezien de positieve invloed van huisdieren op isolatie, eenzaamheid en gezondheid neemt de druk op therapeutische kosten af ⁷ . Verzekeraars kunnen hun maatschappelijke rol vergroten door de gevolgen van armoede op huisdieren te verkleinen.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening.

1.1.2 Minder bijtincidenten, meer veilige uitlaatplekken

Ongeveer 20 procent van de huishoudens in Amsterdam heeft één of meer honden. Maar in een drukke stad kunnen honden niet overal vrij rennen en spelen. Het is niet altijd veilig voor het verkeer of voor de natuur⁸. Om voldoende én veilige uitlaatplekken te bieden, is in 2021 het kader Hondenlosloopgebieden vastgesteld⁹. Hierin staat de wens dat iedereen binnen 1 kilometer bij een veilig losloopgebied is. Dierenwelzijn bracht verbetermogelijkheden (verkeer en duidelijkheid in regels) in kaart in alle 180 honden losloopgebieden. Toch blijft het met de toenemende verdichting de vraag of de stad een goede plek is voor honden. Die vraag zullen we eigenaren dan ook gaan stellen in het kader van onze inzet om een betere match tussen huisdieren en eigenaar te realiseren.

Bijtincidenten

Honden die te weinig beweging krijgen, kunnen stress ervaren, lijden en daardoor ongewenst gedrag vertonen. In Amsterdam zien we een stijging¹⁰ van (dreigende) bijtincidenten¹¹. Vermoedelijk door een toename van huisdieren sinds covid-19 en de aanschaf van jonge honden die tijdens COVID-19 onvoldoende gesocialiseerd zijn. Bij (dreigende) bijtincidenten wordt gehandhaafd, bijvoorbeeld door een waarschuwing, een boete of inbeslagname.

Honden zijn lastiger te herplaatsen dan katten of konijnen. Zeker als er medische problemen of gedragsproblematiek in het spel zijn. Het is dus belangrijk om een hond te kiezen die past bij de leefsituatie zodat ongewenste afstand kan worden voorkomen.

‘Onvoldoende beweging en slechte socialisatie van honden kan leiden tot ongewenst gedrag, zoals bijten.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Versterken van het lokaal Bijtprotocol .	<ul style="list-style-type: none"> ■ We zoeken naar samenwerking tussen gemeenten bij bijtincidenten vanaf 2 km van de gemeentegrens. ■ We verkennen de mogelijkheid om een aanlijn- en muilkorfgebod over te zetten naar een nieuwe eigenaar na overlijden of afstand doen. ■ We evalueren het protocol (2025) en herijken zo nodig op gevolgen, registratie, samenwerking, proces en op ontwikkelingen bij het Rijk op risicobeoordelingstest en het landelijk registratiesysteem.
Risico's op gedragsproblematiek verminderen.	Zie acties 1.1.4 – Een goede match tussen huisdier en eigenaar.
Inrichting van de stad sluit aan bij dierbehoefte.	We gaan samen na of er voldoende ruimte is om honden uitlaatplekken mee te nemen in het ontwerp van nieuwe buurten en woonblokken.
Tegengaan van impact op ecologie.	We beoordelen alle aangewezen hondenlosloopgebieden op overlap met ecologisch kwetsbare gebieden. Op basis daarvan stellen we aanpassingen voor.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Burgemeester, Wethouder Dierenwelzijn, Wethouder Groen en Openbare Ruimte, Wethouder Grond en Ontwikkeling.

‘Zwerfen is slecht voor het welzijn van katten en heeft impact op de natuur en de opvanglocaties.’

van een kat zorgt bijvoorbeeld voor verstoring¹⁵ van (broedende) vogels. Ook is de kat een oneerlijke concurrent voor natuurlijke roofdieren, zoals de vos en de bunzing¹⁶. De lokale impact lijkt vooral te zitten in huisdierkatten die buiten komen. Het aantal verwilderde kattenkolonies is afgenomen.

1.1.3 Minder zwerfkatten in de openbare ruimte

In Nederland zijn volgens brancheorganisatie Dibevo ongeveer 2,9 miljoen katten, verdeeld over ongeveer 25 procent van de huishoudens. De kat is, naast de postduif en de honingbij, het enige gehouden dier dat zich zonder lijn of toezicht in de openbare ruimte mag begeven.

Katten zijn echter niet gewend aan een zelfstandig leven op straat. Dit kan leiden tot ziekte en sterfte. Bovendien zorgen katten die verwilderen voor overlast.

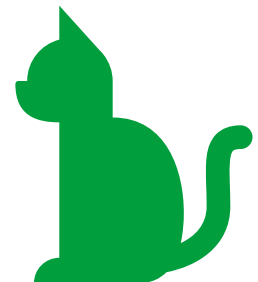
Impact op de natuur

Loslopende katten hebben ook impact op de natuur. Ze jagen op vogels, kleine zoogdieren, reptielen en amfibieën. Dit kan positief zijn, als plaagdierbestrijder, maar ook negatief bij het vangen van kwetsbare soorten. Over de effecten van het gedrag van de kat op de natuur zijn wetenschappers het nog niet eens¹². Wel zijn er zorgen over die gevolgen vanuit het Rijk¹³, wetenschappers¹⁴, dierenwelzijnsorganisaties en natuurorganisaties. Alleen al de aanwezigheid

Druk op de opvang

Ondanks een afname van geregistreerde zwerfkatten, is nog steeds circa 50 procent van de opgevangen katten een zwerfkat. Zwerfkatten zijn daarmee de hoogste kostenpost in de opvang.

Slechts zo'n 15 procent wordt met de eigenaar herenigd. Vervelend voor kat en eigenaar, maar ook voor de opvang. De aanwezigheid van niet-gechipte katten legt onnodig lang druk op beschikbare opvangplekken. Chipregistratie van katten is (nog) niet verplicht, zoals voor honden. Hier wordt, mede op verzoek van gemeente Amsterdam, wel aan gewerkt door het Rijk. Wanneer dit van kracht gaat, is nog onbekend.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Versterken van de impact op kattenwelzijn en opvang.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We verzoeken het Rijk om betere wetgeving over voorwaarden bij de aanschaf van een dier en over voorwaarden bij subsidies voor het niet verjagen van weidvogels uit weilanden. ■ We continueren lokale chipacties totdat de landelijke plicht geldt. ■ We continueren de inzet van TNRC: Trap (vangen), Neuter (castreren/steriliseren), Return/Relocate (herplaatsen of terugplaatsen) en Care (monitoren en nazorg). ■ We stimuleren opvanglocaties actiever te zijn op social media bij binnenkomst van een gechipte zwerfkat. Niet alle chips zijn immers juist geregistreerd.
Terugdringen van de impact op de natuur.	We maken afspraken met de Stichting Amsterdamse Zwerfkatten (SAZ) over het niet terugzetten van verwilderde katten in ecologisch kwetsbare gebieden, zoals de Hoofdgroenstructuur.
Meer bewustwording creëren bij inwoners.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We communiceren over de voordelen van castratie, sterilisatie en chippen voor het welzijn van de kat. ■ We verzoeken kattenhouders hun kat een katvriendelijke bel of kattenkraag om te doen wanneer deze naar buiten gaat, zodat het risico op jagen afneemt. ■ We communiceren over hoe de tuin volgens Vogelbescherming Nederland veilig voor vogels kan worden ingericht met gering risico van jagen door de kat.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn.

1.1.4 Een goede match tussen huisdier en eigenaar

Een huisdier moet passen bij het zorgvermogen en de woonruimte van de houder. Goede informatie over het huisdier voordat iemand zijn keuze maakt is dus heel belangrijk. Die verantwoordelijkheid ligt zowel bij de nieuwe eigenaar als bij degene die het huisdier overdraagt.

Eisen aan matching

Welke fokkers en verkopers dierenwelzijn hoog in het vaandel hebben, is lastig te zien¹⁷. Ook stelt de wet geen eisen aan het matchen van dier en adres. De toename van het aantal gedumpte konijnen en de opvang sinds COVID-19 van voornamelijk dieren met risicovol gedrag, een trauma, bejaarde leeftijd of medische problemen, laten echter zien dat dit niet altijd goed verloopt.

Erfelijke aandoeningen

Ook erfelijke aandoeningen bij dieren leveren problemen op. Dit brengt vaak extra zorgen en medische kosten met zich mee¹⁸. Met name kortsnuitigen en dieren van onbetrouwbare fokkers hebben grote kans op gezondheidsrisico's zoals pijn of een verkort leven. Erfelijke aandoeningen moeten we terugdringen¹⁹. Amsterdam wil dan ook dat het Rijk het houdverbod voor kortsnuitigen aanpast en dat Marktplaats haar aanbod reguleert.

‘Om het dumpen of afstand doen van huisdieren te voorkomen is het belangrijk dat mensen kiezen voor een huisdier dat bij ze past.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
In gesprek met het Rijk.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We verzoeken de online verkoop van dieren op onder andere Marktplaats te reguleren. Bij voorkeur in samenwerking met dierenartsen en experts die de kwaliteit van verkoop kunnen borgen. ■ We verzoeken regels voor een zorgvuldige matchingsplicht door particuliere en professionele verkopers van dieren. ■ We verzoeken een zorgverzekeringsplicht voor huisdieren, net zoals voor mensen.
Meer bewustwording creëren bij inwoners.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We communiceren over rassen met de grootste gezondheidsrisico's. Zo weten inwoners welke rassen het duurst in medicatie, consult en voeding zijn en wat het ras aan omgang nodig heeft. ■ We communiceren over goede gedragstherapeuten (met keurmerk), zodat inwoners passende hulp kunnen vinden bij gedragsproblemen. ■ We stimuleren door communicatie dat de aanschaf of het afstand doen van dieren via opvanglocaties gebeurt. ■ We werken aan een convenant tussen dierspecialisten, dierenpensions en dierenartsen over hun signalerende en adviserende rol richting inwoners. Hierin worden ook intenties uitgesproken over de verkoop van dieren in dierenwinkels. ■ We stimuleren dat de opvang zichzelf zichtbaar maakt op plekken waar inwoners komen om zo laagdrempelig advies te kunnen geven over omgang en aanschaf van dieren.
Meer en betere monitoring door dierenartsen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We zetten in op registratie door ADAM-dierenartsen over de noodzaak van het consult vanwege rasgerelateerde problematiek. ■ We willen dat ADAM-dierenartsen eigenaren van een rasdier vragen waarom ze voor betreffend soort hebben gekozen en waar ze dit dier hebben verkregen.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn.

1.2 Dieren in sport, ontspanning en onderzoek

Al eeuwenlang zetten we dieren in bij evenementen²⁰ en activiteiten met sport, ontspanning en recreatie. Amsterdam wil dat de negatieve invloed daarvan op het dier, zoals drukte, geluid, niet vrij kunnen bewegen, zo min mogelijk is. We willen dat houders zorgdragen voor positieve ervaringen voor het dier. Bij signalen van misstanden spreken we de houder of organisator aan en waar nodig informeren we de landelijk bevoegde handhavingdienst. Melders wijzen we erop dat zij (bij vermoedens) het beste direct de landelijke handhavingdienst kunnen informeren. Voor de dieren die voor onderzoek zijn ingezet, helpen we bij de opvang en plaatsing bij een passend adres.

Trend: veranderende inzichten

De rol van dieren bij activiteiten varieert²¹ door de jaren heen en is vaak het resultaat van de veranderende positie van het dier in de samenleving. De omgang met dieren staat vaker ter discussie²². We zien ook minder gebruik van dieren voor sport en ontspanning. Daar waar het nog wel gebeurt, verschillen de inzichten over wat voldoende of goed dierenwelzijn is. Jaarlijks komt er bij de gemeente een gering aantal signalen en waarnemingen van misstanden binnen. Over de lokale inzet van dieren voor onderzoek zijn geen (eenduidige) cijfers en dus trends bekend.

Onze ambities

Dierenwelzijn in sport, ontspanning en onderzoek betekent onder andere dat dieren gehouden worden passend bij hun natuurlijke behoeften. Maar ook een afname van activiteiten en evenementen met dieren is belangrijk. Evenals een waardig leven voor dieren die overblijven na bijvoorbeeld gebruik in onderzoek. Amsterdam hoopt dat organisatoren van activiteiten waar dieren bij betrokken zijn, de wil hebben om dierenwelzijn steeds te verbeteren en te pionieren.

Ze gaan doen dus meer dan wettelijk verplicht. We formuleren de volgende ambities:

- Kinderboerderijen als ontmoetingsplek passend bij het dier;
- Minder activiteiten en evenementen met dieren;
- Vooruitstrevende paardensport zonder aantasting van paardenwelzijn;
- Artis als een educatief centrum waar plaats is voor inheemse diersoorten;
- Visserij en hengelsport met oog voor vissenwelzijn;
- Een waardig leven voor 'overgebleven' proefdieren.

Aanpak: beroep op organisator en sector

Zonder handhavingsbevoegdheid kan de gemeente weinig doen met signalen en waarnemingen van misstanden. De gemeente Amsterdam gaat dan ook in gesprek met het Rijk om deze bevoegdheid te krijgen en om bindende regels te kunnen stellen waarin activiteiten met dieren wel of niet zijn toegestaan. Ook zonder deze dwingende bevoegdheden overlegt de gemeente met de organisator over de wensen en plannen voor de activiteit. We doen daarbij ook een beroep op de wettelijke verantwoordelijkheden van de organisator. Voor de ambities die verdergaan dan de wet doen we een beroep op het zelfcorrigerend vermogen van de sector.

1.2.1 Kinderboerderijen als ontmoetingsplek die past bij het dier

In Amsterdam zijn zestien kinder- en stadsboerderijen (hierna: boerderijen). Zij vormen een ontmoetingsplek op verschillende vlakken. Denk aan natuureducatie, sociaal-maatschappelijk gebied en recreatieve beleving. De dieren op de boerderij zijn cruciaal bij het kennismaken met de levende natuur, het ervaren van de natuur en de verbinding daarmee.

Verantwoordelijkheid

Geborgd dierenwelzijn is de belangrijkste basisvoorwaarde voor het bestaansrecht van een boerderij. De wettelijke vereisten zijn hierbij het minimum. Boerderijen blijven zelf verantwoordelijk.

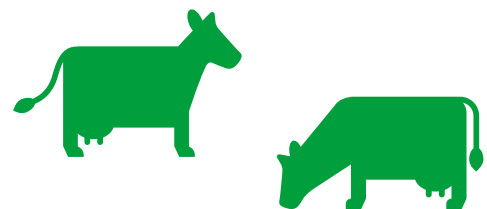

Het publiek en de gemeente verwachten dat de boerderijen inspelen op breed gedragen veranderingen in de opvatting over het verantwoord houden van dieren.

Samenwerking

Sinds de eerste samenwerkingsovereenkomst tussen de boerderijen in 2017, is het positief welzijn van de dieren het belangrijkste uitgangspunt voor de functie van de boerderij. Met de vernieuwde overeenkomst (2022) werken de boerderijen ambitieus aan het welzijn van hun dieren dat verder gaat dan de wettelijke eisen²³. Ook maken ze de ontmoeting met dieren en natuur mogelijk. De gemeente ondersteunt hen hierin.

‘De gemeente verwacht van boerderijen dat ze een voorbeeld zijn in het houden van dieren vanuit hun natuurlijke behoeften. Het dier staat centraal.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Versterken van dierenwelzijn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We stellen extra subsidie beschikbaar voor boerderijen die reflecteren, leren en pionierend uitvoering geven aan het versterken van positief dierenwelzijn. ▪ We verzoek het Rijk om specifiekere voorwaarden voor het houden van dieren. ▪ We willen dat boerderijen partner zijn bij het draaiboek Zoönose. Daarbij is aandacht voor het houden van risicodiergroepen.
Versterken van de subsidierelatie vanuit stadsdelen met boerderijen.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Boerderijen moeten het vSKBN kwaliteitsbewijs voeren of aantonen dat ze aan een gelijkwaardige of betere richtlijn voldoen. ▪ Boerderijen gaan werken met een meerjarenplan, waarin ze in ieder geval laten zien hoe ze in het lopend jaar en de komende jaren omgaan met: dierenbeleid en dierbestand, educatie van personeel, de concrete toepassing van de ambities ‘positief welzijn’ uit de overeenkomst en het versterken van hun administratieve organisatie.
Geven uitvoering aan de motie over beter fysieke beheer van de boerderijen (059.22).	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We onderzoeken de investeringsopgave van boerderijen en voegen deze toe (2024) aan het strategisch huisvestingsplan Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen. ▪ We werken toe naar een centraal en uniform gemeentelijk beleid voor onderhoud van vastgoed, groen en grond.
Versterken plek voor natuur- en milieueducatie over wat ervoor nodig is om boerderijdieren te houden en hoe men hun directe omgeving natuur-inclusief kan maken.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We brengen de subsidiemogelijkheden voor natuureducatie onder de aandacht bij de boerderijen. ▪ We brengen de wens om meer educatie te geven over dieren en het bestaande boerderijpakket extra onder de aandacht. ▪ We zetten natuureducatie bij kinderboerderijen in als platform voor de bevordering groene en gezonde stad en de ontmoeting op de boerderij. Via educatie maken boerderijen verbinding met andere beleidsterreinen uit deze Agenda Dieren zoals infectieziekten, voedselstrategie, klimaatadaptatie en het houden van dieren.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Gemeentelijk Vastgoed en Wethouder Sociale Zaken.

‘Dieren kunnen vaak weinig zelfstandige keuzes maken tijdens een evenement. Het is dan ook wenselijk om de frequentie van activiteiten en evenementen met dieren in de stad te verminderen.’

1.2.2 Minder activiteiten en evenementen met dieren

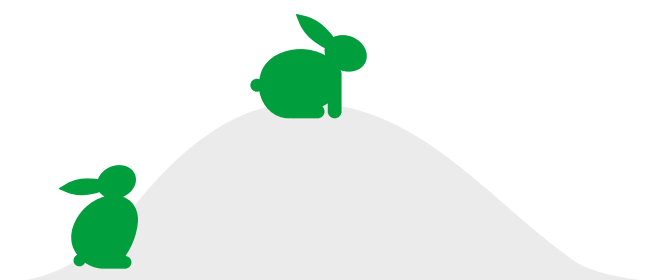
Sinds 2019 zijn ook alle kleine evenementen met dieren vergunningplichtig²⁴. Ook is sinds 2021 dierenwelzijn onderdeel van de evaluatie van het evenement om te reflecteren, leren en het dierenwelzijn te versterken voor de volgende editie. Vanaf 2024 gaan we bij terugkerende evenementen ook vragen hoe de rol van dieren binnen de activiteit wordt verbeterd, verminderd of vervangen²⁵. Dat er verbeterpunten zijn, betekent niet dat het dierenwelzijn in het geding is. Ze laten vooral zien dat de organisator het welzijn hoog in het vaandel heeft²⁶. We moedigen organisatoren dus aan om te handelen met voortschrijdend inzicht.

Buitenreclame

De inzet van levende dieren voor buitenreclame is in Amsterdam niet toegestaan. Het dierenwelzijn weegt voor het college zwaarder dan het belang van een campagne. Bovendien kan de inzet van dieren leiden tot gevaar, hinder en overlast op straat²⁷.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Terugdringen aantal activiteiten met dieren.	We verkennen de mogelijkheden voor een meldingsplicht voor (niet-vergunningplichtige activiteiten). Met een meldingsplicht ontstaat een zakelijke relatie tussen gemeente en organisator. Hierdoor kan de gemeente informeren over wetgeving, vragen naar borging van dierenwelzijn en daarin adviseren.
Terugdringen aantal evenementen met dieren.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We gaan door met advisering over dierenwelzijn bij vergunningsaanvragen, inclusief het informeren over wettelijke vereisten, zoals de Wet dieren en de Gids Goede Praktijken. ■ We vragen altijd naar het welzijn van de dieren. ■ We vragen altijd welke dierenonderdelen verbeterd, vervangen of verminderd kunnen worden in de huidige en de volgende editie.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Evenementen.

‘Paarden moeten worden gehouden passend bij hun natuurlijke behoefte met ruimte voor zelfstandigheid en gebruik van materialen zonder welzijnsaantasting.’

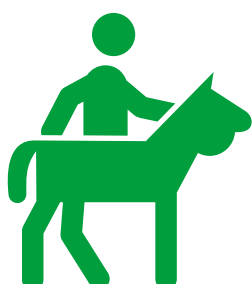
1.2.3 Vooruitstrevende paardensport zonder aantasting van paardenwelzijn

De huidige maatschappelijke aandacht voor paardensport sluit aan bij de maatschappelijke zorg²⁸ over het gebruik van dieren in sport en bij het gebruik van diervriendelijke hulp- en trainingsmiddelen²⁹. Velen vinden het gebruik van zweep, spoor en bit niet diervriendelijk. We kijken daarom uit naar het onderzoek van minister Adema naar diervriendelijke trainings- en hulpmethoden³⁰. De Amsterdamse paardensportondernemingen kunnen deze inzichten meegeven aan de leden.

Zelfregulering van de branche

Met Amsterdamse maneges en paardensportorganisatoren willen we de koppositie in vooruitstrevende paardensport pakken. Dit gaat niet van de één op de andere dag, maar brancheorganisaties zien al positieve trends bij maneges. Denk aan betere groepshuisvesting en niet alle mens-paard interacties op het paard, maar ter afwisseling ook naast het paard. Wij gaan uit van zelfregulering van de branche en willen dit soort dierenwelzijnspioniers daarom waar mogelijk helpen.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Zorgen dat Amsterdamse houders positief paardenwelzijn doorvoeren in beleid en uitvoering.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We stimuleren dat maneges een ambitieus paardenwelzijnsbeleid formuleren. ▪ We stimuleren dat maneges zich aansluiten bij een brancheorganisatie die op locatie het paardenwelzijn controleert, zoals de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra of Manege en Ruiterbond.
Versterken van samenwerking tussen Amsterdamse paardenhouders om van elkaar te leren en te pionieren.	Samen met paardensportondernemingen maken we een convenant over het versterken van gediplomeerde instructeurs, educatie van leden over trainingsmethodes en het herkennen van pijn en stress en de inzet van diervriendelijke materialen en methoden.
Meer informatie verstrekken bij vergunningverlening van evenementen met paarden.	Naast de structurele informatieverstrekking bij een vergunningsaanvraag, verwijst de gemeente bij wedstrijden ook naar de richtlijnen van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Sport en Bewegen en Wethouder Evenementen.

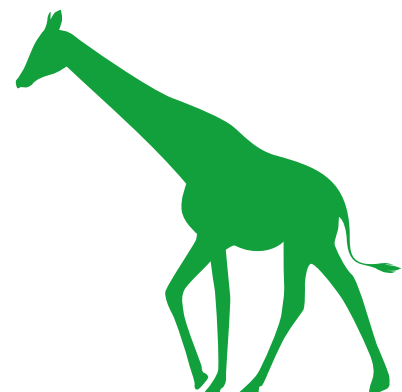
1.2.4 Artis

In het Rijksbesluit houders van dieren staat dat dierentuinen bij dierverblijven rekening moeten houden met soorteigen gedrag, goede beschutting en voldoende ruimte. Er moet een quarantainevoorziening aanwezig zijn en een beleidsprotocol voor de (in stand) te houden soorten, educatie, veiligheid en de benodigde expertise. Artis zet zich, boven op deze wettelijke vereisten, in om extra welzijn te realiseren. Denk aan meer speelgelegenheden voor de dieren en mogelijkheden om terug te trekken in de verblijven.

Natuureducatie

Artis wil zich van dierentuin naar een educatief centrum waar plaats is voor inheemse diersoorten ontwikkelen. Er is een afname van grote (exotische) dieren en een toename van kleine stadse (inheemse) dieren. Ook is er meer natuureducatie over, in het bijzonder, de lokale beschermde soorten. En bij nieuwe verblijven wordt altijd ruimte gemaakt voor stadsnatuur. De gemeente ondersteunt deze ontwikkeling.

‘Dieren in Artis worden gehouden op een manier die aansluit bij hun natuurlijke behoefte.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Behouden van lopende afspraken over het verbeteren van dierenwelzijn.	Het verbeteren van dierenwelzijn is sinds 2019 in de resultaatafspraken opgenomen. De gemaakte resultaatafspraken lagen in het verlengde van waar Artis al mee bezig was. Denk aan: meer natuurlijke habitat creëren, toename inheemse dieren, minder (soorten en exotische) dieren opvangen, nabootsen van natuurlijke samenstelling aan dieren, aanbieden van gedragsverrijking. Deze afspraken zijn doorlopend.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Monumenten en erfgoed.

‘Hengelsport is reflectief op de negatieve gevolgen van haar vismethoden op het welzijn van vis en handelt daarnaar.’

1.2.5 Visserij en hengelsport met oog voor vissenwelzijn

Vissen verdienen onze zorg. Het zijn voelende wezens en hebben een intrinsieke waarde. Gelukkig is vissenwelzijn steeds vaker onderwerp van gesprek, vooral in wetenschappelijk onderzoek, maar ook in de samenleving. Er is steeds meer bekend over intelligentie, pijn³¹, angst en stress bij vissen en andere waterdieren.

Minimale aantasting

In een diervriendelijk Amsterdam dragen vissers, als natuurdeelnemers, extra verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige omgang met de vis. Ze volgen ten minste de landelijke gedragscode van Sportvisserij Nederland voor het vangen, onthaken en terugzetten van recreatief gevangen vis om de aantasting van het welzijn te minimaliseren.

Inspanningsverplichting

De Amsterdamse huurovereenkomst visrecht met de hengelsportvereniging is aangepast met afspraken over dierenwelzijn en biodiversiteit. Zo is in Amsterdam een inspanningsverplichting afgesproken om de nieuwste kennis met de leden te delen, zodat de hengelsport met steeds meer aandacht voor het welzijn van de vissen kan bedreven worden.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Ambities op vissenwelzijn en biodiversiteit versterken.	In de huurovereenkomst visrecht leggen we de volgende punten vast: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het streven om het onnodig gebruik van vislood op Amsterdamse wateren te beëindigen en dat middels een gepast verbod te bekrachtigen. 2. Het streven om het dieronvriendelijk gebruik van weerhaken op Amsterdamse wateren te beëindigen en dat middels een gepast verbod te bekrachtigen. 3. Het versterken van de signaalfunctie bij AHV over voldoende schuilplaatsen voor onderwaterdieren. 4. Het tegengaan van het uitzetten van vis, tenzij via protocol afgesproken. 5. Het tegengaan van waterverontreiniging door bijvoeren voor het lokken van vissen en visafval. 6. Het stimuleren van kennis binnen de verenging over de diervriendelijkste vismethoden. 7. de jaarverslagen en verslagen van evaluaties van de overeenkomst worden aan de relevante raadscommissie aangeboden. 8. Dat aan het einde van het geldende tijdvak tijdig in overleg wordt getreden over de verlenging, dan wel beëindiging van de overeenkomst.
Tegengaan van beroepsvisserij.	We onderzoeken de mogelijkheden om beroepsvisserij in ecologische waardevolle gebieden, zoals het IJmeer, te verbieden.
Samenwerken met omliggende gemeenten.	We verkennen of de voorwaarden voor hengelsport in omliggende gemeenten even ambitieus kunnen zijn, zodat vissen geen nadeel ervaren wanneer ze de gemeentegrens uitzwemmen.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Gemeentelijk Vastgoed en wethouder Sport en Bewegen.

‘Dieren die na gebruik voor onderzoek nog een waardig leven kunnen hebben worden niet gedood, als dat met afspraken over afstand en opvang voorkomen kan worden.’

1.2.6 Een waardig leven voor ‘overgebleven’ proefdieren

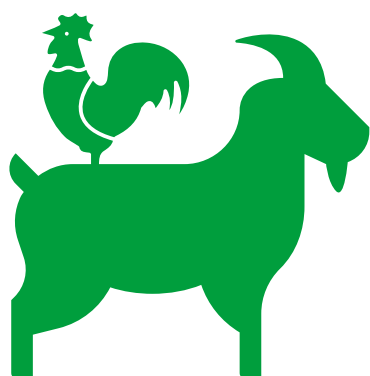
Van oudsher worden dieren ingezet als proefdier, als voorloper op uiteindelijk onderzoek op de mens. De omslag naar alternatieven hiervoor is niet direct te maken. Zonder geleidelijke overgang zijn data niet meer voldoende betrouwbaar en valide. Het Rijk startte een programma om het landelijk gebruik van dieren te verminderen en om de overgang naar alternatieven te versnellen (Transitie Proefdiervrije Innovatie). Amsterdam ondersteunt deze transitie.

Lokale inzet

De gemeente heeft geen bevoegdheid om nadere richtlijnen te maken voor het gebruik van proefdieren. Met name omdat de belangen rondom dit thema die van onze lokale samenleving overstijgen. Wel wil Amsterdam zich lokaal inzetten voor dieren die ‘over’ blijven na onderzoek. Denk aan gefokte dieren die uiteindelijk niet als proefdier zijn ingezet of aan proefdieren die na onderzoek niet structureel lijden en dus nog een waardig leven kunnen hebben.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Stimuleren van samenwerking tussen Amsterdamse dierproefinstituten en de lokale opvangketen.	We maken afspraken over afstand doen en de opvang van dieren die ‘over’ blijven.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn.

1.3 Vee

In Amsterdam zijn er bij voorkeur zo min mogelijk dieren nodig om aan de consumptiewensen van Amsterdammers te voldoen. De dieren die voor landbouwdoeleinden worden ingezet, hebben, binnen redelijke grenzen, de autonomie om veilig te verblijven op de plek die ze kiezen. Daarbij zijn ze beschermd tegen extreem weer en crises.

Trend: toename hok- en graasdieren

Sinds 2020 is er een lichte toename van het aantal hokdieren. Het aantal bedrijven met hokdieren bleef echter stabiel, wat betekent dat ze in omvang zijn gegroeid³². We zien sinds 2022 ook een procentuele stijging van het aantal gehouden graasdieren en een toename van het aantal bedrijven met graasdieren. Die toename is een gevolg van de fusie met Weesp. Met ongeveer 25 pachters hebben we een pacht-overeenkomst. Een gedeelte hiervan is gelinkt aan de agrarische sector. Om welk type landbouwbedrijven het gaat, weten we (nog) niet.

Onze ambities

We hopen dat de behoefte aan grootschalige veeteelt in Amsterdam verkleint en dat consumenten vaker kiezen voor duurzame en gezonde alternatieven voor vlees en vis.

Om het dierenwelzijn van het vee te verbeteren, willen we:

- Meer plantaardige consumptie, minder intensieve veeteelt;
- Natuurlijke schuilplekken voor dieren bij vee- en (hobby)houders;
- Goede bescherming van vee bij crises en rampen.

Aanpak: eisen en advies

Om locatie specifieke eisen te kunnen stellen aan schuilgelegenheden voor gehouden (vee)dieren heeft Amsterdam meer bevoegdheden nodig. Hierover gaat de gemeente dan ook in gesprek met het Rijk. Zolang de gemeente genoemde bevoegdheid niet heeft, voeren we vooral adviserende gesprekken met regelgevende partijen, zoals landelijke overheid en provincie. Ook met boeren en consumenten gaan we in gesprek en we helpen hen diervriendelijke keuzes te maken.

1.3.1 Meer plantaardige consumptie, minder intensieve veeteelt

In Nederland zijn ongeveer 500 miljoen dieren onderdeel van de industriële veeteelt. Dagelijks worden er 1,7 miljoen dieren geslacht voor de vleesconsumptie door zowel mensen als dieren in Nederland en voor export. De standaarden voor dierenwelzijn in de vee-industrie staan regelmatig ter discussie³³. Vlees-, zuivel- en visconsumptie zijn milieubelastend.

‘De standaarden voor dierenwelzijn in de vee-industrie staan regelmatig ter discussie. Door het stimuleren van plantaardige consumptie dringen we de behoefte aan grootschalige veeteelt terug.’

Steeds meer Nederlanders hebben moeite met deze industrie en willen hun voedingspatroon aanpassen³⁴.

Minder druk op milieu

De overgang naar consumptie van meer plantaardige eiwitten en minder dierlijke eiwitten, betekent dat er minder dieren nodig zijn voor de vlees- en zuivelbehoefte. Bovendien verlaagt het de druk van voedselproductie op het milieu. Het vermindert de enorme hoeveelheid water die nodig is, het verlaagt de broeikasgasuitstoot, vermindert landgebruik en de uitputting van oceanen^{35,36}. In Amsterdam werken we vanuit de actielijn Meer plantaardig binnen de Voedselstrategie naar een consumptiepatroon van 60 procent plantaardig en 40 procent dierlijk in 2030³⁷.

1.3.2 Natuurlijke schuilplekken voor dieren bij vee- en (hobby)houders

Diervriendelijk Amsterdam betekent vee- en (hobby)houderijen met dieren in de wei³⁸, huisvesting en verzorging passend bij hun aard en gedrag. Dieren kunnen zelfstandig bewegen, onderdeel zijn van een groep en kiezen waar ze willen rusten. Door klimaatverandering hebben dieren met steeds extremer weer te maken in de wei. Hier is hun lichaam niet op ingesteld³⁹. Het dus belangrijk dat ze een natuurlijke schuilplek hebben, zoals bomen of struiken, of een stal. Bescherming tegen extreem weer is een wettelijke verplichting voor dierhouders (artikel 1.6 Wet dieren).

Juridisch vastleggen

In de Agenda Dieren (2015) en Omgevingsvisie (2021) staat de wens om ontheffingen te geven voor het plaatsen van schuilgelegenheden. Dit blijkt niet mogelijk. De praktijk in Amsterdam sluit niet aan op de provinciale regeling (Evaluatie Agenda Dieren, 2021). Met de provincie is in 2022 gesproken over schuilmogelijkheden bij kleinschaligere⁴⁰ houders. Dat is niet eenvoudig, aangezien schuilgelegenheden die geen bomen of struiken zijn, al snel als een ontoelaatbaar bouwwerk worden aangemerkt. De provincie wil de (natuurlijke) schuilgelegenheden juridisch gaan faciliteren, zodat de gemeente waar gepast ontheffing kan geven. Hoe dit kan is nog niet duidelijk.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Toewerken naar een juridische mogelijkheid voor schuilgelegenheid.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We verzoeken LNV en provincie om een juridische regeling voor beschuttingsmogelijkheden passend bij het dier en de dierhouder in provinciaal en omgevingsbeleid. ▪ We spreken met de Dierencoalitie. Zij werken een handreiking voor LNV en provincie uit rondom de juridische mogelijkheden voor schuilgelegenheid. ▪ Wanneer het provinciaal kader rond is verlenen we ontheffingen met voorkeur voor natuurlijke schuilgelegenheden.
Handvatten stimuleren voor de bescherming van dieren tegen extreem weer.	We spreken met het Rijk over de open norm ‘bescherming van dieren tegen extreem weer’. Hierin wil de gemeente dat artikel 1.6 Wet Dieren concreter is vastgelegd. Vanwege de open norm is het voor houders van dieren onduidelijk aan welke eisen ze moeten voldoen.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn, in samenwerking met stadsdeelbestuurders en Wethouder Gemeentelijk Vastgoed.

‘Vee heeft bescherming nodig tijdens crisis en rampen zoals gezelschapsdieren die krijgen.’

1.3.3 Goede bescherming van vee bij crises en rampen

Hulpdiensten en de Dierenambulance hebben afspraken gemaakt (2019) over hoe bij rampen en crises met dieren om te gaan. De lessons learned uit de overstromingen in Limburg in juli 2021 waren aanleiding om de Amsterdamse afspraken te vernieuwen.

Met name het helpen van vee bij calamiteiten bleek een aandachtspunt in Limburg. Denk aan het tijdig euthanaseren van vee wanneer medische hulp niet helpt (voorkomen van lijden), tot aan het evacueren van de dieren voor medische verzorging en opvang. In Amsterdam is daar nog niets over afgesproken.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Leren van best practices.	Het International Fund for Animal Welfare neemt in Europa een voortrekkersrol in het adviseren over crisisaanpak bij vee. Op hun verzoek start een pilot tussen het Rijk en Utrecht. Wij wachten de uitkomsten van die pilot af en verwerken deze waar mogelijk in de afspraken met onze veiligheidsregio.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Burgemeester in samenwerking met Wethouder Dierenwelzijn.

‘Zoönose is een bedreiging voor dierenwelzijn en de volksgezondheid. Het is belangrijk dat we besmettingsrisico’s voor mens en dier inperken en de verspreiding van nieuwe gevaarlijke ziekten voorkomen.’

1.4 In het wild levende dieren

Amsterdam staat voor een natuurinclusieve stad met een gezonde natuurlijke leefomgeving. Wilde dieren zijn veilig in onze stad en komen niet door (de gevolgen van) menselijk gedrag in de knel. Daarbij horen ook jachtdieren, soorten die schade veroorzaken aan gewassen en zelfs dieren die overlast kunnen geven.

Trend: meer geredde dieren en behoefte aan informatie

Per jaar redden we veel wilde dieren in nood. Het aantal geredde dieren door de Dierenambulance stijgt en er worden meer dieren opgevangen bij wildopvangcentrum De Toevlucht. Wellicht hebben steeds meer diersoorten het moeilijk in onze stad, bijvoorbeeld door extremer weer. Of inwoners weten onze partners beter vinden. Soms worden dieren te vroeg binnengebracht. Bijvoorbeeld jonge dieren in het broedseizoen die verlaten leken door hun moeder of naast een nest lagen. Ook wat betreft wilde dieren is interesse van inwoners in informatie over hoe ze kunnen bijdragen aan een gezonde natuur.

Onze ambities

We willen voorkomen dat wilde dieren in de knel komen. Bij dieren in (dreigende) nood zoeken we naar de diervriendelijkste oplossing. Wat betreft het welzijn van dieren in het wild zijn dit onze ambities:

- Zo min mogelijk risico op zoönose;
- Jacht als laatste redmiddel bij schadebestrijding en faunabeheer;
- Diervriendelijke aanpak bij overlastgevende dieren;
- Diervriendelijke wateren;
- Beschermen van wettelijk beschermde gebouw-bewonende soorten;
- Geen dieren in de knel door menselijk handelen in de openbare ruimte;
- Meer aandacht voor het welzijn van invasieve exoten;

- Wilde en gehouden dieren kunnen extreem weer zoveel mogelijk vermijden;
- Betere hulp aan wilde dieren bij crisis en rampen.

Aanpak: meer dan het wettelijk minimum

Om bindende kaders te kunnen stellen die kwalitatieve alternatieven opleggen voor het doden van dieren bij overlast of werkzaamheden, heeft de gemeente meer bevoegdheid nodig. Hierover gaan we in gesprek met het Rijk. Nu kan de gemeente alleen signaleren en meldingen doen bij de landelijke instanties voor handhaving. Bij onze eigen werkzaamheden en op onze eigen grond beperken we ons niet tot het wettelijke minimum. We maken daarbij een eigen afweging, waarbij alle aspecten van het welzijn van het wilde dier zwaar meewegen. Inwoners ontvangen informatie over hoe ze de natuur het beste kunnen helpen, en welke partij ze het beste kunnen inschakelen bij een dier in nood.

1.4.1 Zo min mogelijk risico op zoönose

Zoönose, de overdracht van infectieziekten van dier op mens of vice versa, is een bedreiging voor het dierenwelzijn en de vitaliteit van beschermde soorten. Bovendien kunnen zoönosen de volksgezondheid in gevaar brengen⁴¹.

Opruimen kadavers

Vanuit inzet op volksgezondheid en de zorgplicht voor dieren, is het een (wettelijke) taak om dit risico en het lijden te beperken. Onder andere door het opruimen van dode (en zieke) dieren. Deze kunnen namelijk risicovolle ziekteverwekkers met zich meedragen. In Amsterdam voert de Dierenambulance de wettelijke taak uit van het opruimen van kadavers. Waterbeheerders en landschapsbeheerders ruimen de kadavers op hun gronden op.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Direct inperken van besmettingsrisico's bij zoönosen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We gaan door met de samenwerking bij Vogelgriep, om het lokale besmettingsrisico en het lijden te beperken. Het registreren van het aantal meldingen en ruiming is hier onderdeel van. ■ We maken afspraken om de focus van de samenwerking bij Vogelgriep te verbreden naar zoönose breed. Hierbij zoeken we ook nieuwe partners, zoals kinderboerderijen, dierenartsen en de veiligheidsregio. ■ We stimuleren kinderboerderijen hun pluimvee tegen vogelgriep te vaccineren zodra het vaccin beschikbaar is.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Publieke Gezondheid en Preventie in samenwerking met Wethouder Dierenwelzijn.

1.4.2 Jacht als laatste redmiddel bij schadebestrijding en faunabeheer

Een habitat trekt soorten aan die daarbij horen. Dieren laten zich immers leiden door aanwezige vegetatie en voedsel. Ook jachtdieren en soorten die schade veroorzaken aan gewassen komen naar onze stad. Bij schadebestrijding en faunabeheer geven we de voorkeur aan maatregelen op het gebied van landschapsinrichting en preventie.

Nee, tenzij

Afschot is een laatste redmiddel. De wetenschappelijke bevindingen over het effect van afschot op het welzijn en de ecologie zijn niet eenduidig. We weten dus nog niet genoeg. Daarom houden we voor afschot vast aan 'nee, tenzij' (Wet natuurbescherming). Hierbij staan vernieuwen, leren en innovatie centraal.

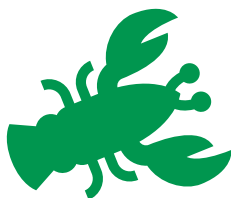
Jachtrechten

De regels voor jacht en schadebestrijding zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming (het Rijk) en uitgewerkt in provinciale faunabeheerplannen (provincie). De gemeente is niet bevoegd om algemene regels en aanvullende voorwaarden te stellen bovenop landelijke wetgeving. Tenzij de gemeente grondeigenaar is. Al sinds 1989 verhuurt de gemeente de jachtrechten op haar gronden bij voorkeur niet. De gemeente is niet de enige grondeigenaar in de stad. Het voorkomen van onnodig afschot in Amsterdam vergt nog steeds inzet.

'Ook jachtdieren en dieren die schade kunnen veroorzaken zijn veilig in Amsterdam. Deze dieren moeten we beschermen tegen afschot.'

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Meer kennis opdoen over werkbare alternatieven en maatwerk.	We bekijken per gebied waar de grootste risico's (hotspots) op populatie-afbreuk van beschermde soorten kunnen ontstaan. In deze hotspotgebieden nemen we preventie maatregelen, zoals landschapsherinrichting en alternatieven voor afschot. Met de pachter maken we een (niet afdwingbare) nee-tenzij afspraak, gericht op inzet van kwalitatieve alternatieven.
Samenwerkingen versterken rondom wettelijke vereisten en de kwaliteit van alternatieven op afschot.	We gaan in gesprek met de provincie en het Rijk over: <ul style="list-style-type: none"> ▪ De bereidheid van de provincie om hun winterrustgebied te vergroten, zodat er meer gedeelten van Amsterdam onder vallen. In deze gebieden mag er dan niet worden afgeschoten. ▪ De bereidheid van het Rijk om de eis van afschot te schrappen uit hun schadefondsregeling, zodat deze alleen vereist dat er doeltreffende alternatieven zijn ingezet. ▪ De bereidheid van de provincie om kwalitatieve eisen te stellen aan ingezette alternatieven. Dit in plaats van een minimum van twee alternatieven. Kwaliteit boven kwantiteit.
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in samenwerking met Wethouder Gemeentelijk Vastgoed en Wethouder Water.

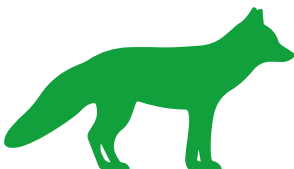
‘Door het leefgebied minder aantrekkelijk te maken voor overlastgevende dieren, beperken we de overlast. De natuur faciliteert gebalanceerde populaties.’

1.4.3 Diervriendelijke aanpak bij overlastgevende dieren

In een stad die vergroent kunnen ook diersoorten komen die overlast geven. Zowel voor mensen, denk aan de bruine rat, de boerengans en de eikenprocessierups, als voor dieren. Denk aan invasieve soorten – soms met schade als gevolg.

Preventie is leidend

Bij de bestrijding van deze dieren moeten we een balans vinden tussen de belangen van de mens en die van de natuur, waarbij de overlast voor mensen beperkt is. In alle gevallen is preventie leidend; gif passen we in de regel niet meer toe. Het uitgangspunt is het leefgebied minder aantrekkelijk te maken: habitat-management. Gedrag van mensen of de inrichting van het groen is meestal de oorzaak van de overlast. Hier zit dus vaak de eerste en de duurzaamste oplossing.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
<p>In beeld brengen van de grootste risico's voor een gebalanceerde natuur.</p>	<p>We formuleren een gedragscode en protocol voor overlastgevende soorten. Per soort geven we aan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wat de habitateisen zijn; 2. wat de mate van overlast is; 3. hoe overlast voorkomen kan worden op een diervriendelijke wijze; 4) wanneer er sprake is van overlast die beheerst dient te worden. <p>De risico's die we onderzoeken zijn onder andere gezondheidsrisico's, soorten die overlast en schade aan de ecologische kwaliteit en biodiversiteit brengen (invasieve exoten), soorten met risico op graaf- en knaagschade en soorten die huizen binnendringen.</p>
<p>Stimuleren dat bedrijven ook een diervriendelijke aanpak hanteren.</p>	<p>Helaas kunnen we de preventieve aanpak van de gemeente niet (juridisch) afdwingen bij bedrijven. Wel kunnen we dit bespreken met bedrijven, bij zorgelijke signalen over hun omgang met dieren. Een voorbeeld is de recente samenwerking met NS bij duivenoverlast⁴². Gezien beperkte capaciteit kunnen wij hier geen proactieve aanpak op inrichten. Deze inzet zal dus ad-hoc gebeuren.</p>

Verantwoordelijk Portefeuillehouder:

Wethouder Publieke Gezondheid en Preventie.

Beleid overlastgevende dieren

De verantwoordelijkheid voor de totstandkoming en uitvoering van beleid voor overlastgevende dieren ligt niet bij Dierenwelzijn. Wel initieert het team

Dierenwelzijn, waar nodig, het ontstaan van beleid en levert het programma concrete input bij de uitwerking en ontwikkeling. De verdeling van verantwoordelijkheden is als volgt:

Inzet	Verantwoordelijk portefeuillehouder
Overlast en schade van dierplagen in openbare ruimte zo veel mogelijk bij de bron aanpakken. Aanbod van voer en afval en dierenpopulaties zoveel mogelijk op diervriendelijke manier beheersen.	Wethouder Publieke gezondheid en preventie.
Verhogen van bewustzijn over de gevolgen van voeren en afval voor de gezondheid en de aantallen overlast gevende dieren.	Wethouder Publieke gezondheid en preventie.
Aandacht voor inrichting van de openbare ruimte op een manier die overlast van dieren voorkomt en tegelijkertijd de ruimte schept voor toenemende biodiversiteit.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.
Handhaven van het verbod om dieren te voeren (artikel 5.18 APV).	Burgemeester.

1.4.4 Diervriendelijke wateren

In diervriendelijk water kunnen dieren als vissen, vogels, otters, reptielen, amfibieën minimaal voedsel vinden, zich verschuilen, voortplanten en verplaatsen. En bij voorkeur voldoende vocht en variatie tegenkomen. Ze kunnen leven zonder dat ze door (de gevolgen van) menselijk gedrag in de knel komen, zoals door werkzaamheden in rondom het water, afval, ontoegankelijke leefomgeving, onnatuurlijk licht, recreatie, lage waterkwaliteit en afwezigheid van vluchtmogelijkheden.

‘Om te zorgen voor diervriendelijk water moeten we negatieve menselijke impact op het waterleven terugdringen.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Intensiveren van bestaande inzet met focus op water.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We vragen de UvA ook onderwaterlicht mee te nemen in haar onderzoek naar de gevolgen van lichtvervuiling op dieren. De resultaten van dit onderzoek vormen beleidsinput voor de volgende bestuursperiode.
Terugdringen van de druk op het waterleven.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We onderzoeken de mogelijkheid om in ecologisch kwetsbare perioden het recreatief watergebruik af te stemmen op kwetsbare gebieden, zoals Strandeiland, Buiteneiland en Zuidelijke IJmeerkust. ▪ We onderzoeken welke Amsterdamse wateren we eventueel kunnen afsluiten voor vaarverkeer om rustgebieden te maken, zodat zich daar een ecologisch duurzaam watersysteem kan ontwikkelen (Omgevingsvisie 2020).
Borgen van bescherming van dieren binnen de aanpak Kaderrichtlijn Water (KRW).	We werken samen met waterbeheerders aan de KRW-aanpak Goed stedelijk waterbeheer. Met deze aanpak integreren we het belang van ecologie en dierenwelzijn vroegtijdig in gebiedsontwikkelingen en herinrichtingen.
Voorkomen dat dieren verdrinken.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We leggen plekken aan waar dieren uit het water kunnen vluchten (bij knelpunten). ▪ We verkennen of een structurele borging van deze vluchtplekken (bij voorkeur door aanleg van extra natuur) mogelijk is bij de realisatie van brug- en kademuren.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Openbare Ruimte en Groen en Water.

‘We moeten de wettelijk beschermde gebouwbewonende soorten beschermen door het in kaart brengen van de actuele verblijfplaatsen en hiernaar handelen in Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)-processen.’

1.4.5 Beschermen van wettelijk beschermde gebouwbewonende soorten

In de Amsterdamse gebouwen wonen niet alleen mensen, maar ook dieren. Denk aan spinnen, kevers en overwinterende nachtvlinders. In deze agenda richten we ons alleen op de soorten waarvan de nest- of verblijfplaatsen jaarrond wettelijk beschermd zijn: huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen.

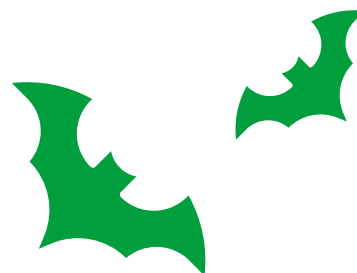
Verbouwingen

Zodra Amsterdammers gaan verbouwen of verduurzamen komen ze deze soorten tegen. Bijvoorbeeld bij het vervangen van een dak of het isoleren van een spouwmuur. Voor een vergunning moeten eigenaren aantonen dat er geen beschermde dieren in hun gebouw zitten of dat de verbouwing geen negatief effect op ze heeft.

Informatie voor ondernemers en bewoners

Ondernemers kunnen hiervoor een flora- en faunascan aanvragen bij een ecologisch adviesbureau. Voor particulieren biedt de gemeente informatie over verblijfplaatsen via maps.amsterdam.nl. Zo weten zij of ze extra alert moeten zijn. Door de energietransitie neemt het aantal verbouwingen toe. Deze informatie is dus steeds belangrijker. Niet alleen om de beschermde soorten te behouden, maar ook om vertragingen in het vergunningsproces te voorkomen die de energietransitie kunnen vertragen. Een plan voor goede monitoring is belangrijk.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Monitoring versterken.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ We stellen een monitoringsplan op voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. ▪ We gaan door met de monitoring van broedplaatsen van gierzwaluwen en huismussen.
Borgen van bescherming van soorten bij vergunningverlening.	We zetten de sinds 2021 geïntensiveerde samenwerking met VTH, Milieupolitie en Omgevingsdienst voort voor snellere en efficiëntere opvolging van meldingen van (dreigende) overtredingen van de Wet natuurbescherming. Vergunningverleners krijgen jaarlijks een presentatie of excursie over de toepassing van deze wet.
Borgen van bescherming van soorten binnen het Isolatieoffensief.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In het kader van het isolatieoffensief worden Soortenmanagementplannen opgesteld die de instandhouding van de wettelijk beschermde gebouw bewonende soorten borgen. Rapportage over de totstandkoming en uitvoering van die plannen verloopt via het isolatieoffensief.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn en Duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie en Wethouder Ruimtelijke Ordening.

1.4.6 Geen dieren in de knel door menselijk handelen in de openbare ruimte

Dieren en hun directe leefomgeving, zoals nesten, mogen niet in de knel komen door werkzaamheden, zoals onderhoud, infrastructuur, woningbouw en landmaken. Daarbij horen volgens de gemeente ook niet-beschermde soorten, zoals de stadsduif. Binnen projecten moet de bescherming van dieren dus op tijd zijn geborgd in de uitwerking van ontwerp naar contract ten behoeve van aanbesteding, realisatie en beheer.

Bewegingsvrijheid

Dieren moeten zich kunnen verplaatsen en als gevolg van menselijk handelen zo min mogelijk beperkt in hun bewegingsvrijheid. Zo moeten padden tijdens de paddentrek bijvoorbeeld de oversteek kunnen maken. En is een dier bijvoorbeeld te water geraakt, dan moet het eruit kunnen komen⁴³.

Gemeentelijke werkzaamheden

Onze ambities zijn in eerste instantie gericht op het handelen van de gemeentelijke organisatie. Voor de langere termijn willen we ook andere partijen, zoals woningcorporaties en overheidsinstanties als openbaarvervoerbedrijven, overtuigen om met eenzelfde standaard te werken. Bij gemeentelijke werkzaamheden werken we toe naar de volgende uitgangspunten:

- Bij plannen betrekken we een (stads)ecoloog voor advies over preventieve maatregelen voor de bescherming van passerende dieren, zoals padden, vogels en amfibieën. Het mogelijk maken van (tijdelijke) natuur is hier onderdeel van.
- Alle vogels genieten bescherming, ongeacht inheemse of exotische afkomst en de locatie van hun nest.
- Nesten (actief of in aanbouw) moeten blijven. Alleen oude nesten mogen worden verwijderd. Hierbij geldt een nee tenzij-principe⁴⁴.

Komt een dier alsnog in de knel door gemeentelijke werkzaamheden, dan zoeken we naar de diervriendelijkste oplossing. Het project regelt dat een dergelijke situatie in de toekomst wordt voorkomen.

‘De inrichting of werkzaamheden in de openbare ruimte mogen geen dieren in nood brengen of een belemmering zijn in hun mobiliteit.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Versterken van de positie van dieren bij werk in uitvoering.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We stellen een monitoringsplan op voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. ■ We gaan door met de monitoring van broedplaatsen van gierzwaluwen en huismussen.
Versterken van de bewegingsvrijheid van wilde dieren.	<ul style="list-style-type: none"> ■ In het kader van het isolatieoffensief worden Soortenmanagementplannen opgesteld die de instandhouding van de wettelijk beschermde gebouw bewonende soorten borgen. Rapportage over de totstandkoming en uitvoering van die plannen verloopt via het isolatieoffensief.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.

1.4.7 Meer aandacht voor het welzijn van invasieve exoten

Amsterdam heeft ook plek voor soorten die hier niet van origine vandaan komen, zoals de nijlgans en de halsbandparkiet. In Amsterdamse optiek botst de wet om een dier in nood te helpen met de verplichting uit de Europese Verordening om exoten te bestrijden. Het schuurt tussen enerzijds de beheersing van invasieve exoten voor bescherming van andere dieren, en anderzijds de zorgplicht voor individuele dieren. Invasieve exoten mogen na medische verzorging namelijk niet meer worden teruggezet in de natuur. Er zijn speciale opvangcentra voor invasieve exoten⁴⁵.

Meer kennis

In de ecologie betekent het begrip invasief: de kans op schade- en verdringing van andere soorten. De mate hiervan verschilt per exotische diersoort. Wat betreft dierenwelzijn is de vraag in hoeverre het dier lijdt door diens aanwezigheid in Nederlands klimaat.

En dus wat er nodig is om het beste te doen voor de dieren, zowel voor het individueel welzijn als het collectief. De (wetenschappelijke) inzichten hierover verschillen. Ook binnen onze samenwerkingsketen. Amsterdam vindt het belangrijk dat hierover meer kennis komt en een onderbouwd kader per diersoort, in plaats van de gebiedsgerichte focus door provincie Noord-Holland⁴⁶.

Opvang invasieve exoten

In Nederland heeft slechts één organisatie capaciteit en geldige ontheffing voor het opvangen van de invasieve exoten Lettersierschildpadden. Alle reguliere opvangen voor exoten, zoals onze subsidiepartner Reptielenopvang Zwanenburg, mogen deze invasieve exoten in nood niet opvangen. Niet alleen Reptielenopvang Zwanenburg komt hierdoor in de knel, maar ook de Dierenambulance. Zij moeten nu iedere lettersierschildpad naar Harkema brengen. Dat is ondoenlijk. Het voorbeeld van de Lettersierschildpadden is het meest prangend, maar het beperkt zich niet uitsluitend tot deze soort. Dat doen we door te zorgen dat er minder invasieve dieren in de knel komen, maar ook door te zorgen dat de opvangruimte die bestaat beter benut kan worden.

‘Ook invasieve exoten in de knel verdienen een diervriendelijke aanpak.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
In beeld brengen van dierenwelzijns knelpunten.	We onderzoeken welke lokale invasieve exoten lijden in hun welzijn door hun aanwezigheid in Nederlands klimaat.
Meer grip krijgen op de problematiek.	<ul style="list-style-type: none"> ■ We bespreken met de provincie en RVO de mogelijkheden voor goede regels per diersoort, óf voor prioritering op basis van de mate van invasiviteit, in plaats van een gebiedsgerichte bestrijdingsplicht. ■ We dringen bij het Rijk aan op een snelle uitbreiding van de positief lijst, waardoor ook de import van mogelijk invasieve soorten wordt voorkomen. ■ We gaan in gesprek met het Rijk over onderzoeksmogelijkheden naar welke exoten ecologisch invasief zijn én lijden in hun welzijn door hun aanwezigheid in Nederlands klimaat.
Zorgvuldig handelen bij werkzaamheden.	We stellen een Amsterdamse gedragscode Flora en Fauna voor invasieve exoten op. We bekijken bij invasieve exoten hoe we activiteiten die schadelijk en nadelig zijn voor de soorten uit de gedragscode Flora en Fauna (2022) tegen kunnen gaan. Daarbij zoeken we ook naar manieren die de aantrekkelijkheid van de locaties voor uitsluitend de invasieve exoten verkleinen. Dit kan alleen als we meer grip hebben op de problematiek en de dierenwelzijns knelpunten goed in beeld hebben.
Oplossen van knelpunt in de vervoer- en opvangketen.	We bespreken met het Rijk de juridische mogelijkheden voor lokale opvangen om – al dan niet tijdelijk en tot een bepaald maximum – invasieve exoten in nood op te vangen.
Vooropstellen van preventie.	De gemeente treft diervriendelijke maatregelen tegen verdere uitbreiding van de invasieve populaties (zie ook 1.4.3).
Verantwoordelijk Portefeuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn in overleg met Wethouder Openbare Ruimte en Groen.

‘Extreem weer door bijvoorbeeld klimaatverandering mag geen dieren in de knel brengen.’

1.4.8 Wilde en gehouden dieren kunnen extreem weer zoveel mogelijk vermijden

De gemeente heeft een zorgplicht voor dieren. We proberen dan ook te voorkomen dat dieren in de knel komen bij weersextremen zoals hitte, droogte en zware regenval. Het is noodzakelijk om inwoners te informeren hoe ze hieraan kunnen bijdragen. Denk aan het verkoelen van huisdieren in de zomer of het kunnen bieden van schuilplaatsen in tuinen en op daken voor wilde dieren bij hevige regenval. Sinds 2022 besteden we hier intensiever aandacht aan⁴⁷.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Onder de aandacht brengen van kennisplatforms bij inwoners.	Bij publicaties over extreem weer verwijzen we naar kennisplatforms zoals Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (LICG).
Vergroten van het doelgroepbereik.	We gaan na hoe onze partners met hun eigen kanalen kunnen aansluiten op de seizoens-thema's uit onze communicatiekalender.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Wethouder Dierenwelzijn.

1.4.9 Betere hulp aan wilde dieren bij crisis en rampen

Gewonde wilde dieren die niet kunnen vluchten hebben hulp nodig⁴⁸. Lokale hulpdiensten en de Dierenambulance Amsterdam maakten in 2019 afspraken over hoe bij rampen en crises met dieren om te gaan. De lessons learned uit de overstromingen in Limburg in 2021, waren aanleiding om deze lokale afspraken te verbeteren. De hulp aan gewonde wilde dieren bleek beter te kunnen. De aandacht voor het redden van wilde dieren is opgenomen in onze lokale afspraken, maar in de praktijk zien we dat de aandacht vooral naar gezelschapsdieren gaat. Daarom is met de veiligheidsregio afgesproken om de komende tijd sterker te in te zetten op wilde dieren.

‘Dieren die leven in het wild hebben vergelijkbare bescherming nodig tijdens crises en rampen als gezelschapsdieren.’

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?
Toewerken naar betere afspraken voor inzet bij wilde dieren.	We verkennen wat er tussen de veiligheidsregio en de Dierenambulance aan afspraken, expertise en materieel nodig is om wilde dieren in nood te helpen bij calamiteiten.
Verantwoordelijk Portefuillehouder:	Burgemeester in samenwerking met Wethouder Dierenwelzijn.

2 Biodiversiteit, een leefbare stad voor mens en dier

Amsterdam staat voor de transitie naar een natuurinclusieve stad waarin gebouwen leefgebied zijn voor planten en dieren, het groen natuurlijk is ingericht en beheerd, en watergangen natuurvriendelijke oevers hebben. Ook is groen en blauw goed met elkaar verbonden waardoor dieren zich zo veilig verplaatsen. Hierdoor groeien populaties en zijn ze minder kwetsbaar voor klimaatverandering. In de natuurinclusieve stad neemt het aantal diersoorten toe en zijn populaties van gewenste soorten stabiel.

Trend: afname van soorten

Helaas is er door met name de intensieve landbouw en de verstedelijking verlies van biodiversiteit in Nederland en in de stad. Sinds de Tweede Wereldoorlog is het leefgebied van veel soorten afgenomen en versnipperd geraakt. Landelijk is een soortgelijk negatieve trendontwikkeling te zien. Van de 214 diersoorten op het land die landelijk gemonitord worden, gaan er meer soorten achteruit dan vooruit⁴⁹. De inrichting en het beheer van het groen in de stad is onvoldoende gericht op biodiversiteit. Veel soorten zijn daardoor in aantallen afgenomen. Of dat ook in Amsterdam het geval is, weten we niet. Dat is niet eenduidig bijgehouden.

Afspraken biodiversiteits-top

Ook wereldwijd zijn diersoorten in aantallen sterk afgenomen de laatste decennia. Op de COP15, de 15e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties, is daarom afgesproken dat de VN-lidstaten samenwerken in de aanpak van biodiversiteitsverlies, natuurbescherming en toegang tot natuurlijke hulpbronnen.

Ecologisch beleid Amsterdam

In Amsterdam probeert de gemeente de laatste twintig jaar met ecologisch beleid het tij te keren. De ecologische structuur is vastgelegd en in het beheer gebruiken we geen bestrijdingsmiddelen. Het groen dat we ecologisch beheren neemt jaarlijks toe. Hierdoor lijken soorten als wilde bijen zich te stabiliseren. Ook losten we ruim 180 ecologische knelpunten op, waardoor groengebieden voor dieren beter bereikbaar zijn. Daarnaast is natuurinclusief bouwen steeds meer de norm. In nieuwe wijken als IJburg hebben we natuurinclusieve vogelkasten geplaatst. Hier zien we dat soorten als de huismus zich vestigen.

Onze ambities

De ecologische doelen van de Groenvisie 2020-2050 en de Omgevingsvisie 2050 zijn:

- Een aaneengesloten ecologische structuur met hoge biodiversiteit.
- Regelmatige metingen van de biodiversiteit van Amsterdam.
- Ecologisch beheer van het openbaar groen is uiterlijk in 2030 de norm. De ecologische kwaliteit monitoren we.
- Bij de aanleg of bij het opnieuw inrichten van de openbare ruimte kiezen we voor natuurinclusieve oevers, kades, berm, parken, bos- en bosplantsoenen, hagen, graslanden, plantsoenen, straten en pleinen.
- (Her)inrichting van zonnige oevers met een flauw talud met inheemse oeverbeplanting. Kades richten we natuurinclusief in met onderwatertalud en muurvegetatie.
- Een natuurlijk groen-blauw netwerk in elk nieuw wijkontwerp, in zowel openbare als particuliere ruimte.
- Rustgebieden (voor mensen en dieren) in de parken.

Aanpak: integratie van biodiversiteit

Vanuit de Groenvisie en Omgevingsvisie werken we aan meer biodiversiteit. Het oplossen van ecologische knelpunten en het vergroten van de biodiversiteit zijn integrale opgaven binnen projecten. Voor het standaard meenemen van natuurinclusief bouwen, ecologische knelpunten, ecologische waterkwaliteit en bodemkwaliteit is echter meer geld nodig.

Wat gaan we doen?	Hoe pakken we dat aan?	Verantwoordelijk portefeuillehouder
Maken plan van aanpak biodiversiteit.	We maken eerst plannen voor de inrichting en het beheer van de stadsnatuurgebieden en werken dat vervolgens uit voor de rest van het groen in de stad.	Wethouder Groen en Openbare Ruimte.
Uitbreiding naar natuurinclusief inrichten openbare ruimte.	Het Handboek natuurinclusief bouwen breiden we uit naar natuurinclusief inrichten van de openbare ruimte. Ook bij ontwikkelingen in de openbare ruimte vergroten we zo de biodiversiteit. Denk aan amfibieënpoelen, ijsvogelwanden, natuurvriendelijke oevers en biodiversiteitshagen.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.
Extra aandacht voor gebouwbewonende dieren.	Bij het project Isolatieoffensief (zie ook 1.4.5) geven we extra aandacht aan het beschermen van soorten die in gebouwen wonen. Dat doen we door soortenmanagementplannen. Dit zijn door de Omgevingsdienst goedgekeurde beheerplannen om de populaties van soorten stabiel te houden ('een gunstige staat van instandhouding').	Wethouder Duurzaamheid, Energietransitie en Circulaire economie.
Aanleggen natuurvriendelijke oevers.	Oevers met houten beschoeiing of steenglooingen maken we zoveel mogelijk natuurvriendelijk. Libellen, vissen, ringslangen en amfibieën kunnen hier dan leven. De uitvoering verloopt in fases en is afhankelijk van het beschikbare budget. De eerste vijf oevers zijn in voorbereiding. Gelijktijdig leggen we in beheerplannen vast dat de vegetatie op de huidige steenglooingen behouden blijft bij onderhoudswerkzaamheden. Zodoende blijft er ook op deze oevers een leefgebied voor insecten, vogels en zoogdieren. Op alle kades die vervangen worden, passen we flora- en faunavoorzieningen toe. Samen met Waternet werken we aan een gezamenlijke uitvoeringsagenda om de waterkwaliteit te verbeteren. Voor de hengelsport zie paragraaf 1.2.5.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.
In kaart brengen kansen voor natuurvriendelijke oevers.	We maken een kansenkaart voor natuurvriendelijke oevers voor klimaatadaptatie en biodiversiteit (Omgevingsvisie). Hiermee kunnen we in projecten en gebiedsontwikkelingen makkelijker nieuwe leefgebieden voor water- en oeverdieren maken.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen en Wethouder Ruimtelijke Ordening.
Zorgen voor meer biodiversiteit.	Groenbeheer richt zich nadrukkelijk op meer biodiversiteit. In het uitvoeringsplan leggen we de ecologische doelen en doelsoorten per gebied vast. Zodra de ecologische structuur als laag 'stadsnatuur' binnen de herziene hoofdgroenstructuur wordt vastgesteld, toetsen we ruimtelijke ingrepen in de ecologische structuur aan deze doelen. Ook stemmen we het beheer daarop af. Gazons vervangen we door vlinderrijke bosranden en bloemrijke graslanden. De gemeente legt samen met vrijwilligers diverse faunavoorzieningen aan. Denk aan broeihopen voor de ringslang, ijsvogelwanden en het onderhouden van nestkasten, vleermuisverblijfplaatsen en ooievaarspalen.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.
Inspecteren en monitoren ecologische doelen.	We gaan door met ecologische monitoring en inspecties. We bekijken welke flora en fauna waar aanwezig is en bescherming nodig heeft, en of het gevoerde beheer aansluit bij de ecologische doelen. Voor monitoring van huismussen en gierzwaluwen zie paragraaf 1.4.5.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen en Wethouder Dierenwelzijn.
Vergroten aantal wilde bijensoorten.	We vergroten het aantal wilde bijensoorten in de stad en in de stadsnatuurgebieden. We ontmoedigen het bijplaatsen van honingbijkasten om concurrentie met wilde bijen te voorkomen.	Wethouder Openbare Ruimte en Groen.

3 Samenwerking

Om goed voor de belangen van dieren op te komen is samenwerking nodig. Dieren komen we overal tegen. Gebouwen, water en het groen zijn ontmoetingsplekken van mens, plant en dier. Op die plekken hebben dieren de ruimte nodig om hun natuurlijke gedrag te kunnen vertonen. Amsterdam beperkt zich hierin niet tot de uitvoering van de wettelijke taken.

Uitgangspunten voor samenwerking

- **Kennis samenwerkingen:**
Amsterdam gaat uit van een lerende aanpak. Daarbij hoort kennisuitwisseling tussen organisatieonderdelen van de gemeente, externe partners en kennisinstututen.
- **Actiegerichte samenwerkingen:**
Amsterdam gaat uit van een pionierende aanpak. Daarbij hoort een gezonde samenwerkingsketen. In een gezonde keten vinden de partners elkaar, maken de partners gebruik van elkaars expertise en best practices in het land, en beschikken onze subsidierelaties over een gezonde bedrijfsvoering.
- **Adviserende samenwerkingen:**
Om met impact te handelen is het belangrijk om aan te sluiten op nieuwe trends of knelpunten in ontwikkelingen. Hiervoor maakt Amsterdam gebruik van de Adviesgroep Dierenwelzijn. Deze bestaat uit subsidiepartners en dierorganisaties uit het land. Daarnaast is gemeente Amsterdam adviserend partner van medeoverheden. Het doel is om wetgeving, beleid en beheer diervriendelijker te maken.
- **Intergemeentelijke samenwerkingen:**
Amsterdam leert graag van andere gemeenten en onderhoudt daarom intensief contact met de grootste gemeenten in Noord Holland, G4 en het landelijke platform Diervizier. Bij sommige thema's kiezen we ervoor nauwer samen te werken met omliggende gemeenten. Impact op de natuur stopt niet bij gemeentegrenzen. Samen staan we sterker.

3.1 Samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie

3.1.1 Bestuurlijke samenwerking

Werken aan een diervriendelijke stad is een collegebrede verantwoordelijkheid. Het is verweven in thema's als woningopgave, infrastructuur, biodiversiteit, voedselstrategie, groenvisie, publieke gezondheid en klimaatadaptatie.

3.1.2 Nieuwe focus bij interne samenwerkingen

Alle dierenwelzijnsthema's, behalve Gezelschapsdieren, zijn thema's van ruimtelijke aard. Hiervoor is goede samenwerking tussen Ingenieursbureau, Vergunningen, Grond en Ontwikkeling, Verkeer en Openbare Ruimte, Stadswerken, Vastgoed en Sport en Bos nodig. Uit de evaluatie Agenda Dieren 2015-2022 blijkt dat de samenwerking tussen Sociaal Domein en Handhaving beter kan. Daar werken we de komende jaren aan.

3.1.3 Versterken samenwerking met Sociaal domein en Huiselijk geweld

Huisdieren bieden steun en kunnen helpen bij sociale problemen. Uit onderzoek blijkt dat zorgen voor een huisdier eenzaamheid en isolatie tegengaat⁵⁰. Het bespoedigt hulp. Ook is er een relatie tussen gezond gewicht van de eigenaar en die van diens huisdier⁵¹. Stress, isolatie, schulden of geweld kunnen negatief zijn voor het welzijn van het huisdier.

Win-win

Bij escalatie nemen we de huisdieren – in het belang van dierenwelzijn – uiteindelijk in beslag. Een breuk tussen inwoner en huisdier (escalatie) kan bij beiden tot ongemak, verdriet en/of stress leiden⁵². Dat willen we zoveel mogelijk voorkomen. Bijvoorbeeld door problemen in de verzorging eerder te signaleren. Informatie over hoe het met het huisdier gaat, geeft ook informatie over hoe het met de eigenaar is. Samenwerking met Sociaal domein en Huiselijk geweld is dus een win-winsituatie. De samenwerking richt zich op:

- het creëren van een ontmoetingsplek, zodat partners in de dieren opvangketen en hulpverleners elkaar leren kennen;
- het geven van presentaties aan geïnteresseerden uit het Sociaal Domein over zorgelijke signalen in omgang en verzorging van dieren, en waar deze te melden.

De aandacht voor vroege signalering groeit niet alleen lokaal, maar ook landelijk. We mogen dus experimenteren en gaan uit van een lerende aanpak.

3.1.4 Versterking samenwerking met Handhaving

Gemeenten hebben geen handhavingsbevoegdheden op dierenwelzijn⁵³. De zorgplicht voor dieren (Wet dieren en Wet natuurbescherming) bestaat bij lokale boa's uit het signaleren van zorgen. Wanneer een boa een zorg constateert, adresseert hij of zij dit bij de juiste partner⁵⁴. Samenwerking met Handhaving zorgt ervoor dat boa's goed geïnformeerd zijn over welke zorgen ze bij dierenwelzijn kunnen tegenkomen en waar ze deze kunnen melden⁵⁵. Dierenwelzijn zal hierover geregeld presentaties geven.

3.2 Samenwerking met subsidiepartners

Dat de acties uit de Agenda Dieren 2015-2022 merendeels zijn behaald, is te danken aan de goede samenwerkingen met onze subsidiepartners⁵⁶. De subsidieketen werkt goed en onze partners informeren ons tijdig. Daardoor kunnen we goed inspelen op nieuwe ontwikkelingen⁵⁷. De subsidiepartners voeren de wettelijke taken uit op het gebied van het opruimen van kadavers, vervoer- en opvang van dieren.

3.2.1 Knelpunten bij partners

Naast succes zien we ook ontwikkelingen die onze vervoer- en opvangketen onder druk zetten. Om te zorgen dat partners een vitale bedrijfsvoering houden, zal de gemeente hen waar mogelijk helpen.

Voorbeelden van knelpunten bij partners	Inzet gemeente Amsterdam
Inflatie 2023 drukt op de financiële bedrijfsvoering.	2023: aansluiting dierketen op noodfonds 2023 voor maatschappelijke organisaties.
Druk op beschikbaarheid en werkdruk van dierenartsen en daarmee de samenwerking met de vervoer- en opvangketen.	2024/2025: onderzoek naar benutting van de voorziening en verbetermogelijkheden. (zie paragraaf 1.1.1).
Toename van gedumpte konijnen.	2024: dumpen gaan we tegen door het beter matchen van huisdier en eigenaar (zie paragraaf 1.1.4).
Stop bij DOA voor de opvang van konijnen.	2023: verkenning van uitbreiding van Werf als konijnenopvang. 2024: start uitgebreide konijnenopvang bij Werf.
Tekort aan personeel bij wildopvangcentrum De Toevlucht.	2023: uitbreiding van subsidie t.b.v. de werving van een assistent-beheerder en een dierverzorger.
Uitdaging bij het vinden van extra vrijwilligers.	2022: om mensen te inspireren publiceerden we een gemeentelijk bericht op de dag van de vrijwilliger over werken in de dierenopvang met de Toevlucht als voorbeeld.

3.2.2 Sterkere afspraken met lopende subsidierelaties

De subsidies zetten we voort zoals afgesproken in de gemeentelijke Begroting. Wel willen we de afspraken over onderlinge samenwerking, doelgerichtheid, registratie en communicatie versterken.

Onderlinge samenwerking

De subsidie voor het stimuleren van onderlinge samenwerking in de opvangketen evalueren we in 2024. Deze subsidie is niet altijd optimaal benut, ondanks gedeelde knelpunten, zoals het ontvangen van afstandsgeld, doorstroom van dieren met medische problemen of gedragsproblematiek en het behouden van een gezond vrijwilligersbestand. Daarom is het nodig dat de keten een samenwerkingsplan⁵⁸ opstelt met hun gewenste oplossingen voor de financiële uitdagingen⁵⁹ en de gezamenlijke vervoer- en opvangdoelen⁶⁰. Waar nodig voeren we verbeteringen door.

Doelgerichtheid

Het in- en uitstroombesluit van dieren wordt vierjaarlijks geëvalueerd door onder andere best practices te verzamelen bij organisaties buiten de regio. Waar nodig wordt het in- en uitstroombesluit herijkt.

Registratie

Het is voor de opvang van dieren belangrijk om per diergroep een goed, actueel beeld te krijgen van oorzaken voor opvang, trends en de wijze waarop de subsidieorganisaties daarop in kunnen spelen. Hiervoor is betere, afgestemde (digitale) registratie van de dieren door de subsidieorganisaties, nodig.

Communicatie

De partners geven in hun jaarplan aan hoe zij aansluiten op de seizoensgebonden communicatiekalender van de gemeente en hoe en via welke kanalen zij de verschillende thema's daaruit onder de aandacht brengen (zie 4.1.2).

3.2.3 Borging toekomst wildopvangcentrum De Toevlucht

Vogel- en zoogdierenopvang De Toevlucht is sinds 1988 gevestigd in de Bijlmerweide in Amsterdam. De stichting vangt zieke en gewonde vogels en andere wilde dieren op uit Amsterdam en andere gemeenten. Hiermee is De Toevlucht een centrale voorziening voor de provincie Noord-Holland. Doordat het opvangcentrum steeds beter (regionaal) vindbaar is, groeit de organisatie. Jaarlijks revalideren er ongeveer 5000 vogels en 500 zoogdieren. Door de groei in het aantal opgevangen dieren, staat de aandacht voor een professionele (financiële) bedrijfsvoering onder druk. Ook zijn met de jaren wat fysieke knelpunten die de continuïteit kunnen aantasten. Het gebruik van het terrein is nu bijvoorbeeld in strijd met het bestemmingsplan.

Ophoging subsidie

Voor de uitbreiding van dierverzorgers is de gemeentelijke subsidie aan De Toevlucht voor 2023-2026 verhoogd. Om tijdelijk de druk op het personeel te verminderen krijgt het opvangcentrum in 2023 ook een incidentele ophoging voor het aanstellen van een extra assistent-beheerder. Ook worden de Provincie Noord-Holland en andere gebruikmakende gemeenten verzocht om mede (financieel) probleemeigenaar te zijn van een vitale wildopvang in regio Amsterdam⁶¹. Het college verkent wat er nodig is om de fysieke knelpunten op te lossen en zet zich ervoor in om die waar mogelijk weg te nemen.

4 Communicatie

Communicatie kan de gemeente en haar partners helpen om Amsterdammers goed en beter met dieren om te laten gaan. Bij gezelschapsdieren staat daarbij het welzijn centraal. Bij wilde dieren gaat het over het groen en biodivers inrichten van de eigen omgeving door bewoners en het melden van dieren in nood.

Onze ambities

De evaluatie Agenda Dieren (2021) benoemt drie communicatieopdrachten:

- Betere aansluiting van communicatie bij onze doelgroepen
- Communicatie door onze partners versterken
- Het vergroten van onze interne zichtbaarheid

Onze communicatie:

- Is prikkelend en roept op tot nadenken.
- Is seizoensgebonden en dus actueel.
- Laat altijd een handelingsperspectief zien.
- Toont voorbeelden van positief gedrag.
- Richt zich ook op kinderen - bewustwording van het belang van gezonde omgang met dieren begint immers bij het kind.
- Heeft als motto: dierenwelzijn doen we samen.

4.1 Betere aansluiting van communicatie bij onze doelgroepen

Dierenwelzijn wordt medebepaald door hoe onze inwoners willen bijdragen. Met communicatie kunnen we inwoners informeren over wat ze kunnen doen om het dierenwelzijn in de stad te verbeteren.

Enquête communicatiewensen

Om inzichtelijk te krijgen hoe we de thema's uit onze communicatiekalender en de Agenda Dieren kunnen laten aansluiten bij hun communicatiewensen hielden we een enquête. Zowel onder huisdiereigenaren als niet-huisdiereigenaren⁶². De resultaten waren verrassend eenduidig. Beide doelgroepen geven over het algemeen aan:

- Graag te willen helpen hun omgeving diervriendelijker in te richten.
- Niet bekend te zijn met de gemeentelijke zorgtaken voor dieren, maar wel met de inzet om de ecologie in de stad te versterken.
- Meer aandacht in beleid te willen voor huisdieren en de dieren in het groen, lucht of water⁶³.
- Vooral de webpagina's van onze dierpartners te bekijken voor informatie over dieren.
- Vooral de Dierenambulance en DOA te kennen. Het zou goed zijn als de andere partijen zichtbaarder zijn⁶⁴.
- Vooral informatie te willen ontvangen over hoe ze de dieren in het wild kunnen helpen, bijvoorbeeld bij extreem weer of seizoenswisselingen⁶⁵.

Vervolgonderzoek

Een kanttekening bij deze enquête is dat we een vrij select publiek hebben aangetrokken. Bijna alle deelnemers noemden zichzelf natuurliefhebber. Het is dus de kunst om een meer divers publiek te bereiken. Hiervoor is vervolgonderzoek nodig. Alle inwoners komen immers met dieren in aanraking, en ongeveer de helft van de huishoudens heeft een huisdier (Dibevo, 2019).

4.2 Communicatie door onze partners versterken

Om onze ambities in dierenwelzijn waar te kunnen maken hebben we onze inwoners nodig. Een goede manier om hen te bereiken is via onze subsidiepartners. Zij hebben een grote achterban en zijn de eerste ingang voor inwoners. Zij pakken immers de meldingen op over dieren in nood.

Aansluiting op communicatiekalender

De zichtbaarheid en vindbaarheid van onze partners is dus heel belangrijk voor het succes van de Agenda Dieren. Partners gaan daarom meedoen aan onze seizoensgebonden communicatiekalender (zie ook paragraaf 1.4.8).

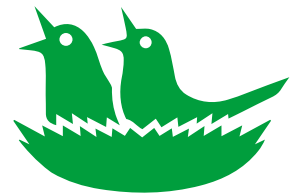
Bijvoorbeeld door onze publicaties op hun socials te plaatsen, opinieartikelen te schrijven over onze seizoensgebonden thema's of op andere creatieve manieren. De vorm staat vrij. De partners geven in hun jaarplan aan hoe ze aansluiten op onze communicatiekalender.

4.3 Het vergroten van onze interne zichtbaarheid

Dierenwelzijn opereert vooralsnog vooral binnen Ruimte en Duurzaamheid, ondanks de raakvlakken met overige domeinen, zoals Sociaal domein, Wonen, Handhaving en Veiligheid. Om de gewenste samenwerkingen tot stand te brengen is het belangrijk de dieractualiteiten intern breder te laten zien. In eerste instantie zodat andere domeinen weten waar hun zorgplicht zit. Op de lange termijn zodat zij de zorg voor dieren als ambitie omarmen in eigen beleid.

5 Monitoring en verantwoording

We kunnen pas doeltreffend beleid maken als we inzicht hebben in hoe dieren in de knel komen. Dan kunnen we namelijk de oorzaak van het probleem aanpakken. Nu houden we vooral de frequentie van interventies bij (zie bijlage 1).

Onze ambities

In samenwerking met onze subsidiepartners willen we dan ook:

- Toewerken naar eenzelfde vorm van (digitaal) registreren, zodat trends onderling beter vergelijkbaar zijn.
- Oorzaken van slachtofferschap bij wilde dieren registreren. In ieder geval op: raam⁶⁶, verkeer, evenement, geweld door mens, geweld door ander dier, infectieziekte en zoönose.
- Toewerken naar meer gebiedsgerichte informatie, zodat hotspots en onderlinge gevolgen eerder in beeld komen.
- Toewerken naar betere informatiedeling over trends tussen de partners en tussen onze organisatieonderdelen.

5.1 Verantwoording uitvoering Agenda Dieren 2024-2026

Dierenwelzijn

Wethouder Dierenwelzijn | Commissie Duurzaamheid & Circulair

In 2025 ontvangt de raad een voortgangsrapportage over de periode 2024-2025.

In 2026 starten we met de evaluatie van de Agenda Dieren 2024-2026. In ieder geval wat betreft voortgang van de ambities, samenwerkingen en de beoogde gevolgen. Deze evaluatie is bedoeld als input voor de volgende bestuursperiode.

Biodiversiteit

Wethouder Water en Groen | Commissie Mobiliteit, Openbare Ruimte en Water.

De commissie en raad worden geïnformeerd over de voortgang van het werken aan biodiversiteit via de Agenda Groen.

6 Financiën

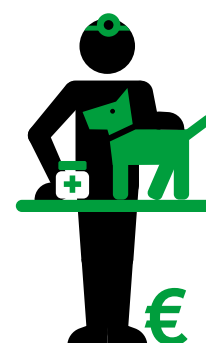
Voor Dierenwelzijn is deze bestuursperiode 2 miljoen euro aan incidentele middelen gereserveerd. Deze zijn bedoeld voor het uitbreiden van de capaciteit bij team Dierenwelzijn, de uitbreiding van de subsidie aan wildopvangcentrum De Toevlucht, het borgen van de nodige exploitatiekosten bij konijnenopvang De Werf. Die doelen zijn samen goed voor een verwachte besteding van €250.000 per jaar. Het restant van circa €420.000 per jaar kan flexibel ingezet worden voor de uitvoering van de andere onderdelen van de Agenda Dieren 2024-2026.

Structurele middelen

Naast deze incidentele middelen blijven de structurele middelen bestaan. Deze dienen als dekking voor een deel van de ambtelijke inzet en de structurele subsidies voor de partnerorganisaties.

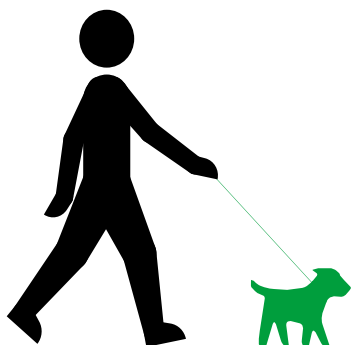
Verdeling van middelen over de periode 2024-2026.

Structureel	2023	2024	2025	2026	2027 e.v.
Beleidscapaciteit.	€85.520	€85.520	€85.520	€85.520	€0.00
ADAM-regeling excl. bijdrage vanuit Armoede.	€400.000	€400.000	€400.000	€400.000	PM
Overig (zoals fte bestuurszaken).	€228.471	€228.471	€228.471	€228.859	PM
Dierenambulance.	€412.176	€412.176	€412.176	€412.176	€0.00
DOA incl. opvangketen.	€647.224	€647.224	€647.224	€647.224	€0.00
Dierenbescherming.	€20.448	€20.448	€20.448	€20.448	€0.00
De Toevlucht.	€128.706	€128.706	€128.706	€128.706	€0.00
Calamiteitenfonds.	€23.876	€23.876	€23.876	€23.876	€0.00
	€1.946.421	€1.946.421	€1.946.421	€1.946.809	€0.00

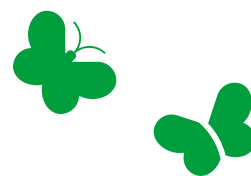

Verdeling van middelen over de periode 2024-2026 (vervolg).

Incidenteel (€ 2 mln)	2023	2024	2025	2026	2027 e.v.
1 fte Agenda Dieren.	€0	€100.000	€100.000	€100.000	€0.00
Diervorzorger De Toevlucht.	€20.000	€50.000	€50.000	€50.000	PM
Konijnenopvang De Werf 2024.	n.v.t	€100.000	€100.000	€100.000	PM
Communicatie.	€0	€30.000	€30.000	€30.000	€0.00
Zwerfkatten.	€0	€20.000	€20.000	€15.000	
Tegengaan van afschot beheer/ schadebestrijding.	€0	€40.000	€70.000	€70.000	
Paardensport.	€0	€0	€20.000	€20.000	
(Kinder)boerderijen.	€0	€50.000	€60.000	€60.000	
Armoede.	€0	€40.000	€120.000	€120.000	
Populatieonderzoek gierzwaluw.	€0	€25.000	€25.000	€25.000	
Honden in de openbare ruimte (impact hond op wilde dieren).	€0	€0	€0	€30.000	€0.00
Monitoringsplan beschermde soorten in gebouwen.	€0	€15.000	€0	€0	€0.00
Voorkomen dieren in de knel in de openbare ruimte, zoals FUPS.	€0	€100.000	€80.000	€80.000	€0.00
Diervriendelijke aanpak bij overlastgevende dieren.	€0	€0	€35.000	€0	€0.00
	€ 20.000	€ 570.000	€ 710.000	€ 700.000	€0.00

Bijlagen

Bijlage 1: Cijfers 2015-2022

Alle cijfers zijn pas vanaf 2023 inclusief Weesp, vanwege de bestuurlijke fusie in 2022. Die Weespse cijfers hebben we pas in beeld vanaf 2023. De cijfers rondom vee zijn wel (vanaf 2022) inclusief Weesp.

Gezelschapsdieren.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Politieregistratie Gevaarlijke Hond.	178	244	88	-	-	-	-	-
Geregistreerde bijtincidenten.	147	189	105	-	109	139	155	131
Aantal opgelegde geboden n.a.v. een (dreigend) bijtincident.	-	4	14	-	6	7	8	8
ADAM-consulten dierenartsen.	n.v.t	1.461	2.025	2.328	2.810	2.290	2.096	2.134
ADAM Gechipte honden.	n.v.t	104	50	93	90	39	42	29
ADAM Gechipte katten.	n.v.t	356	745	700	840	639	583	587
ADAM Gechipte konijnen.	n.v.t	4	37	36	30	0	1	0
Ritten dierenambulance wettelijke taken.	-	-	1.892	2.102	1.888	2.064	2.306	2.678
Dierenambulance: totaal aantal geholpen diersoorten.	-	-	87	92	103	101	102	102
Opvang honden.	-	-	349	296	206	232	244	142
Opvang katten.	-	-	2.145	1.636	1.629	1.827	2.162	1.969
Opvang konijnen.	-	-	247	240	213	201	232	178
Geplaatste honden bij nieuwe eigenaar.	207	247	128	141	122	179	207	97
Geplaatste katten bij nieuwe eigenaar.	125	996	618	970	965	1.000	869	908
Geplaatste konijnen bij nieuwe eigenaar.	-	-	-	223	182	192	226	190
Herenigde honden met eigenaar.				122	78	94	112	52
Herenigde katten met eigenaar.				372	499	680	970	897
Herenigde konijnen met eigenaar.				5	9	10	2	0
Zwerfdieren.	301	281	1.795	1.472	1.360	1.210	1.121	1.091
Crisisdieren.	-	-	97	94	81	237	278	75
Afstandsdieren.	-	-	464	418	440	373	484	357
Opgevangen kippen/hanen.	-	-	61	36	67	93	52	60
Opvang reptielen.	NB	NB	58	75	50	53	56	57

Wilde dieren.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Opgevangen hulpbehoevende vrijlevende dieren door Toevlucht.	3614	3580	3803	5069	4956	4718	5120	NB
Ritten dierenambulance niet-wettelijke taken.	-	-	6481	7008	6462	6836	7642	7257
Ecologische kwaliteit ecologisch beheerde gebieden.	-	-	-	-	-	PM	NB	NB
Opgeheven ecologische knelpunten.	-	-	-	20	14	8	5	5
Realisatie natuur inclusieve gebouwen.	-	-	75	75	75	75	NB	NB
Gierzwaluw, waarnemingen.	685	570	699	0	572	576	301	229
Huismus, waarnemingen.	1606	4582	1039	119	369	936	1025	584
Teruggeplaatste TNR katten.	-	-	-	47	68	87	30	21
Geplaatste faunavoorzieningen.	15	21	36	15	12	6	NB	NB

Vee.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal graasdieren.	7.351	-	-	7.316	5.510	5.574	5.721	10.810
Aantal bedrijven graasdieren.	77	-	-	34	43	39	41	65
Aantal hokdieren.	1.229	-	-	2.286	2.039	2.422	2.671	2.674
Aantal bedrijven hokdieren.	5	-	-	2	5	4	5	5

Bijlage 2: Dieren in bestuurlijke wet- en regelgeving

Europees

Europese Verordening bestrijding van invasieve exoten⁶⁷

Om de komst en verspreiding van een aantal schadelijke exotische planten en dieren⁶⁸ via bezit, handel, kweek, transport en import door verschillende lidstaten tegen te gaan, wordt een Europese aanpak via deze verordening geborgd. Het uitgangspunt is preventie en bestrijding.

- Lokale borging: voor diersoorten⁶⁹ is preventie en beheer de insteek (en dus niet bestrijden). Denk aan nestbehandeling bij de Nijlgans. Deze soorten kunnen biotopen van inheemse dier- en vegetatiesoorten overwoekeren, waardoor hun leefgebied verdwijnt. Dat wordt met de aanpak tegengegaan. Dierlijke soorten die in Amsterdam niet actief invasief gedrag vertonen, maar wel ziek, gewond of in een andere kwetsbare situatie worden aangetroffen, worden uit de openbare ruimte gehaald. Daarnaast ontvangt Reptielenopvang Zwanenburg een waarderingssubsidie voor de opvang van exotische afstandsdieren.

EU-wetgeving dierentuinen⁷⁰

De EU versterkt met deze wetgeving de bescherming van biodiversiteit en stelt normen voor beschermingsmaatregelen en voor dierenverblijven.

- Lokale borging: de lokale afspraken met Artis zijn aanvullend op deze Europese vereisten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 over het behoud van de vogelstand) is een richtlijn van de Europese Unie. Het doel is om alle natuurlijk voorkomende wilde vogelsoorten te beschermen. In aanvulling op het tegengaan van de afname en het verdwijnen van vogelsoorten moeten vogelsoorten de kans krijgen om te herstellen en gedijen. De bescherming van soorten en de aanwijzing van beschermde gebieden voor specifieke soorten van Bijlage I van deze Vogelrichtlijn en voor trekvogels zijn verwerkt in de Wet natuurbescherming.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 over de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) is een richtlijn van de Europese Unie. Doel is het waarborgen van de biologische diversiteit in de lidstaten door bescherming van habitats en soorten die van Europees belang zijn. De bescherming van soorten uit bijlage IV en V van deze Habitatrichtlijn en de aanwijzing van beschermde gebieden voor soorten uit bijlage II van deze Habitatrichtlijn zijn verwerkt in de Wet natuurbescherming.

Landelijk

Zorgplicht Wet dieren (artikel 1.4 Wet dieren)

Iedere burger heeft een zorgplicht voor de gehouden dieren. Dit betekent dat we niets doen wat mogelijkerwijs schade kan toebrengen aan de dieren. Of, voor zover redelijk, dat we dit beperken. In de Amsterdamse interpretatie betekent deze zorgplicht óók dat iedereen moet bijdragen aan het positief welzijn van de dieren in onze stad. Gemeenten hebben, naast de zorgplicht die voor iedereen geldt, een wettelijke verplichting voor het opvangen van zwervende gehouden dieren.

- Lokale borging: subsidies aan Dierenambulance en opvangketen voor gezelschapsdieren.

Zorgplicht Wet natuurbescherming (artikel 1.11 Wet natuurbescherming)

Iedere voorbijganger heeft een zorgplicht voor wilde dieren. Dit betekent dat we niets doen wat mogelijkerwijs schade kan toebrengen aan de dieren. Of, voor zover redelijk, dat we dit beperken.

De zorgplicht geldt altijd voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. In het geval dat ze beschermd zijn geldt de zorgplicht ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Daar waar dieren in nood worden aangetroffen, dient de Dierenambulance te worden ingeschakeld.

- Lokale borging: subsidie aan wildopvangcentrum De Toevlucht, subsidie aan de Dierenambulance voor het vervoer. Voor wilde dieren is de verplichting om zorgvuldig te handelen uit de Wet natuurbescherming geborgd in de Amsterdamse gedragscode flora en fauna. Deze stelt strengere eisen dan de landelijke wetgeving.

De Visserijwet

De bepalingen in deze wet gelden voor alle vormen van visserij, van de Noordzeevervisserij tot en met de sportvisserij. Doel is onder andere het bevorderen van de doelmatigheid van de beroepsvisserij en het voorkomen van overbevissing. De wet bevat regels voor het verpachten van viswater door gemeenten. De wet houdt rekening met belangen van natuurbescherming en het welzijn van vissen.

- Lokale borging: pachtovereenkomst met hengelsportverenigingen is in overeenstemming met Visserijwet.

Opvang en vervoer gevonden dieren (Burgerlijk Wetboek)

Gevonden dieren met onbekende eigenaar vallen volgens het Burgerlijk Wetboek (artikel 5:8 lid 3 BW) onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De opvangplicht van de gemeente beperkt zich niet tot

honden en katten. Het gaat om alle gehouden dieren, dus ook cavia's, hangbuikzwijntjes, reptielen et cetera.

De opvangplicht van de gemeente eindigt na veertien dagen. Hierna is de gemeente eigenaar van het gevonden dier. Dat voor de wet gelijk staat aan een gevonden voorwerp.

- Lokale borging: subsidies aan Dierenambulance en opvangketen.

Opvang en vervoer dieren bij bijvoorbeeld huis-ontruiming (Algemene Wet Bestuursrecht) Gemeenten kunnen bestuursdwang toepassen voor het meevoeren en opslaan van producten bij huis-ontruiming, arrestaties en gedwongen opname van de eigenaar. Huisdieren vallen wettelijk gezien onder 'zaken' en worden vanuit deze achtergrond dus wettelijk als producten beschouwd. De gemeente heeft voor alle in beslag genomen zaken een bewaartermijn van maximaal dertien weken. Dus ook voor deze dieren, waar een zorgplicht voor geldt. Denk aan het vervoer naar een geschikte opvangplaats.

- Lokale borging: uitvoering van deze taak ligt bij de GGD.

Ondersteuning brandweer en politie bij calamiteiten (Wet veiligheidsrisico's)

Volgens artikel 2 van de Wet veiligheidsregio's is het college van burgemeester en wethouders belast met het organiseren van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulp. De burgemeester heeft het opperbevel over de brandweer. Volgens artikel 3, lid 1, onderdeel b van de Wet veiligheidsrisico's moet de brandweer bij haar taken zorgen voor de veiligheid van mens én dier.

- Lokale borging: sinds 2019 is er een overeenkomst tussen de Dierenambulance en de veiligheidsregio (incl. partners, zoals GGD, politie en brandweer) over zorg aan gehouden en wilde dieren in nood bij crisis en rampen. Onze opvangcentra vangen waar nodig dieren tijdelijk op.

Opvang en vervoer in het wild levende dieren (Wet dieren en Wet natuurbescherming).

Vanuit de Wet natuurbescherming geldt voor iedereen een zorgplicht voor in het wild levende, inheemse dieren. Het opvangen van deze dieren mag alleen als een organisatie ontheffing heeft gekregen op grond van de Wet natuurbescherming. Particulieren mogen dus niet opvangen. De opvang is erop gericht om de dieren zo snel mogelijk weer terug te zetten in de natuur.

- Lokale borging: subsidie aan wildopvangcentrum De Toevlucht.

Omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht uit 2010 regelt de omgevingsvergunning. Dit is een omvattende vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, natuur en milieu en is bijvoorbeeld belangrijk bij bouwprojecten. De omgevingsvergunning kan dus ook vergunningen omvatten op grond van de Wet natuurbescherming. De gemeente behandelt de aanvraag. De gemeente stemt zo nodig af met andere overheden.

- Lokale borging: vergunningsafdeling checkt op vereisten vanuit de Wet natuurbescherming. Ook bij niet-vergunningplichtige activiteiten, zoals het gebruik van steigers, wijst de gemeente de melder op de wet.

Provinciaal

Faunabeheerplan provincie Noord-Holland

In de provincie Noord-Holland gelden de volgende faunabeheerplannen:

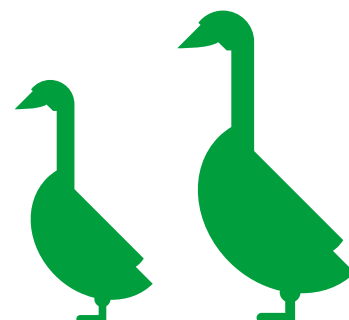
- Faunabeheerplan algemene soorten
- Faunabeheerplan damhert
- Faunabeheerplan ganzen
- Faunabeheerplan ganzen omgeving Schiphol

In deze plannen staan de bestaande en de gewenste hoeveelheden van diersoorten, bedoeld om populaties in balans te houden en schade te bestrijden. Ook is informatie opgenomen over schade die in het verleden is opgetreden en schade die in de toekomst te verwachten is. De faunabeheereenheid voert het plan uit. De gemeente heeft hier geen rol in.

Lokaal

Algemene plaatselijke verordening (APV)⁷¹

De APV is een gemeentelijke verordening. In de APV staat de gemeentelijke regelgeving op het gebied van openbare orde en veiligheid. Over dieren staan er artikelen in om hen te beschermen. Denk aan gevaarlijke honden (artikel 5:15) en vergunningplicht voor kleine evenementen met dieren (artikel 2:41). Ook staan er artikelen in over overlast door dieren en mogelijk gevaar door hun aanwezigheid. Denk aan hondenpoep (artikel 5:12) en loslopende honden (artikel 5:13).

Bijlage 3: Samenwerking met organisaties

Gehouden dieren		In het wild levende dieren	
Naam organisatie	Type relatie	Naam organisatie	Type relatie
Politie	Adviesraad	Toevlucht	Subsidie & adviserend
Dierenambulance	Subsidie & adviserend	Provincie	Adviserend
LID	Adviesraad	Duurzaam fauna advies	Adviserend
Dierencoalitie	Adviserend	Staatsbosbeheer	Adviserend
WUR	Adviserend	Omgevingsdienst	Adviserend
LNV	Adviserend	Vogelwerkgroep	Adviserend
Dierenbescherming	Subsidie & adviserend	KNNV. Vereniging veldbiologie	Adviserend
Stichting Amsterdamse Zwerfkatten	Subsidie & adviserend	IVN Natuureducatie	Adviserend
Dierenlot	Adviserend	Buurtgroen020	Adviserend
DOA	Subsidie & adviserend	VU	Adviserend
Loes voor dieren	Subsidie & adviserend	UVA	Adviserend
Dierenvangnet	Subsidie & adviserend	Aeres	Adviserend
Veilig Thuis	Adviserend	Vogelbescherming	Adviserend
Amivedi	Adviserend	SOVON	Adviserend
Caressa	Adviserend	RAVON	Adviserend
OOPOE	Adviserend	Vlinderstichting	Adviserend
Stichting bevordering huisdierenwelzijn	Adviserend	Zoogdiervereniging	Adviserend
Dierenasiel Oostzaan	Subsidie & adviserend	EIS-kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden	Adviserend
Reptielenopvang Zwanenburg	Subsidie & adviserend	AHV	Pachter & adviserend
Fruittuin	Subsidie & adviserend		
Konijnenopvang de Werf	Subsidie & adviserend		
ADAM-coördinator en dierenartsen	Adviserend		
Dibevo	Adviserend		
Kinderboerderijen	Adviserend		

Eindnoten

- 1 Amsterdams Akkoord, Amsterdams coalitieakkoord 2022-2026 p.46.
- 2 Amsterdams Akkoord, Amsterdams coalitieakkoord 2022-2026.
- 3 Dumpen is niet goed voor het tamme konijn (geringe overlevingskansen wegens afwijkend gedrag/kleur) en de populatie wilde konijnen (kruising van wilde en tamme genen zorgt voor verzwakking van de wilde soort). Daarnaast is dumpen strafbaar.
- 4 De dierenartsen zien dat de medische problematiek bij dieren is toegenomen en dat de problematiek complexer is geworden.
- 5 De vervoer- en opvangpartners zien een toename in de afstand van, met name jonge, dieren. Met name omdat diens eigenaren een tijd niet naar de dierenarts zijn geweest, een rasdier hebben met gangbare en onbetaalbare klachten of omdat medicatie/dieetvoer te duur is geworden.
- 6 Daarom investeren we in het verbinden van contact, kennis en signalen tussen sociaal-maatschappelijke hulpverlening (waaronder Schuldhulpverlening) en de dierketen (motie 057.22, zie uitgebreid op p.44).
- 7 Headly, B. & Grabka, M., 2007, [Pets and Human Health in Germany and Australia: National Longitudinal Results](#), Social Indicators Research 80:297-311.
- 8 Vrij rennende honden en de aanwezigheid van een aangelijnde hond levert stress en verstoring op voor in het wild levende dieren. Met name grondnestelende soorten, zoals hazen, konijnen en eenden kunnen bij aanwezigheid van honden ernstig in populatieomvang worden beperkt, omdat ze niet (volledig) kunnen nestelen en foerageren. Ouder-vogels zijn bijvoorbeeld langer bezig met het verdedigen van het nest dan met het zoeken van voedsel. Hierdoor kunnen nesten mislukken.
- 9 [Kader Hondenlosloopgebieden](#), gemeente Amsterdam, vastgesteld in de raad van 15 september 2021.
- 10 De meeste bijtincidenten zijn één keer voorgevallen, daarom blijft het aantal opgelegde geboden stabiel. Ondertussen is de stijging weer lichtelijk gedaald vergeleken met de periode voorafgaand aan COVID-19.
- 11 Indien er een risico is op agressief gedrag bij een hond spreken we van een (hoog)risicohond. Een hond wordt niet zomaar een (hoog)risicohond. Dit hangt af van omgang, temperament, huisvesting, lichamelijke problemen, goede socialisatie en consequente opvoeding.
- 12 Omdat er weinig onderzoek naar gedaan is en omdat een gedeelte aangeeft vooral knaagdieren te vinden in de [maag](#).
- 13 Het Rijk [refereert aan](#) 18 miljoen vogels die jaarlijks door huiskatten en zwerfkatten worden gedood.
- 14 De Rijksuniversiteit Groningen geeft aan dat de impact aanzienlijk is en refereert hier naar Doherty et al., 2016.
- 15 SOVON: [Verkenning minister](#) en [Stadsvogelbalans 2022](#). Verstoring kan leiden tot toekomstige gedragsveranderingen, zoals het mijden van bepaalde broedgebieden of verminderde broedzorg.
- 16 Quote van Hugh Jansman, Onderzoeksinstituut Alterra in Wageningen.
- 17 Denk aan: kan dit individuele dier met kinderen en/of andere huisdieren samenleven of in een klein appartement wonen? Of zal het dier in dit huishouden voldoende aandacht krijgen om gesocialiseerd te raken?
- 18 Enkele lokale dierenartsen geven aan dat ongeveer 70 procent van de medische problematiek, rasgerelateerd is.
- 19 LICG: Gezondheid en welzijn, erfelijke aandoeningen.
- 20 Onder evenementen met dieren verstaan we het gebruik van dieren ter vermaak, zoals bij kunst, reclame, promotieactiviteiten, circussen, volksvermaak en tentoonstellingen. Activiteiten en evenementen met dieren kunnen niet zomaar worden gehouden. De Wet dieren stelt beperkingen aan de mogelijkheden om dieren te gebruiken bij evenementen en wedstrijden. Zo is het verboden om dieren als prijs, beloning of gift uit te reiken, dierengevechten te organiseren, bij een dier onnodig pijn of letsel te veroorzaken of zijn gezondheid of welzijn aan te tasten.
- 21 Bijvoorbeeld de overgang van een levende gans naar een neggans bij de traditie 'ganstrekken'.
- 22 Staat van het Dier (2023). Raad voor Dierenaangelegenheden.
- 23 Positief dierenwelzijn op Amsterdams kinderboerderijen 2022 - De overeenkomst focust op afspraken over de samenwerking tussen de boerderijen, ruimte voor autonomie binnen huisvesting (o.a. kunnen terugtrekken van mensen, rust pakken, spelen), de gelegenheid bieden voor groepsgedrag, gewenst dierbestand onder doelgerichte voorwaarden, afbouw van hoeveelheid aan wilde soorten en eindverantwoordelijkheid bij gediplomeerd personeel.
- 24 De grote evenementen (met of zonder dieren) waren al vergunningplichtig.
- 25 Raad voor Dierenaangelegenheden, 2023, [Plezier voor mens en dier](#).
- 26 We sluiten ons aan bij het standpunt van de RDA: 'Ook daar waar liefde, genegenheid en het verbond tussen mens en dier werd verondersteld, is kritiek mogelijk en nodig'.
- 27 Artikel 5 beleidskader Buitenreclame.
- 28 Voortgangsbrief minister Adema over Dierenwelzijn: Nr. 1287.
- 29 De inzet van hulpmiddelen is gereguleerd in [harnachementgidsen](#) en de omgang met dieren in artikel 2.1 Wet dieren. Op verzoek van het Rijk heeft de Sectorraad Paarden de Gids voor Goede praktijken opgesteld met richtlijnen om het paardenwelzijn te verbeteren. Deze gids is samen met het paardenbesluit vanuit het Rijk leidend voor het dierenwelzijn van paarden. Daarnaast zijn er vanuit diverse brancheorganisaties met aanvullende kwaliteitseisen zoals sociaal contact tussen de paarden, bewegingsvrijheid, veiligheid, gezondheid en (innoverende) expertise van het bedrijf.
- 30 Het lectoraat human-animal interactions van de Aeres Hogeschool in Dronten gaat het onderzoek uitvoeren.
- 31 Ondanks dat er nog geen wetenschappelijke consensus is of vissen (cognitief) kunnen lijden, wordt wel wetenschappelijk omarmd dat vissen pijn kunnen ervaren en zelfs gedrag vertonen om die pijn te ontwijken.
- 32 Bron CBS Statline 2023 via Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar gemeente; zie ook bijlage 1.

- 33 Wakker Dier (2021). Wat is de vee-industrie? www.wakkerdier.nl/vee-industrie/wat-is-vee-en-bio-industrie.
- 34 Bos, L.& Keuchenius, C. (2021). Minderen vleesconsumptie: gedrag & motivatie. Voedingcentrum.
- 35 Milieu Centraal (2020). [Bewust eten](#).
- 36 Natuur & Milieu (2020). De impact van een plantaardig voedingspatroon.
- 37 Vergeleken met de huidige verhouding 40/60 (plantaardig/dierlijk).
- 38 Intensieve veehouderij in megastallen en niet-grondgebonden dierhouderijen zijn in Amsterdam niet gewenst.
- 39 www.levendehave.nl/dierenwikis/algemeen/wat-hittestress.
- 40 In de provinciale omgevingsverordening is vastgelegd dat het realiseren van schuilvoorzieningen in het landelijk gebied mogelijk is als een perceel minstens 5000 vierkante meter groot is. In die gebieden mag 1 schuilstal worden gebouwd. Om te voorkomen dat het landschap verloedert mag die stal niet voor andere doeleinden worden gebruikt.
- 41 De besmettingskans van de vogelgriep voor mensen is volgens het [Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu](#) gelukkig klein.
- 42 amsterdam.partijvoordedieren.nl/vragen/aanvullende-schriftelijke-vragen-inzake-een-diervriendelijk-duivenbeleid-voor-amsterdam.
- 43 Denk aan te hoge damwanden langs water, waardoor o.a. jonge watervogels, kikkers en huiskatten niet meer uit het water kunnen komen en verdrinken.
- 44 Met uitzondering van jaarrond beschermde nesten; hiervoor is óók bij niet in gebruik zijnde nesten een ontheffing nodig.
- 45 [Gevonden dierlijke invasieve exoten \(rvo.nl\)](#).
- 46 In het kader van de Wet natuurbescherming is het bestrijden van de door de EU aangewezen soorten overgedragen aan de provincies.
- 47 amsterdam.raadsinformatie.nl/document/12496881/1#search=%2522licg%2522.
- 48 Aangenomen motie (Rijk, 2023, [29517-244](#)) Over landelijke richtlijnen opstellen met betrekking tot de hulp aan dieren bij rampen.
- 49 www.clo.nl/indicatoren/nl1579-fauna-van-het-land#:~:text=De%20gemiddelde%20trend%20van%2020214,89%20vooruit%2C%2098%20achteruit.
- 50 Enders-Slegers, Petronella (2000). Een leven lang goed gezelschap: empirisch onderzoek naar de betekenis van gezelschapsdieren voor de kwaliteit van leven van ouderen. Universiteit Utrecht.
- 51 Universiteit Utrecht (2016) Dikke hond heeft vaak dikke baas.
- 52 Barbara King (2013) How animals grieve.
- 53 Want is juridisch landelijk geregeld en kan alleen door landelijke handhavingsinstanties worden gehandhaafd.
- 54 Momenteel is er een structureel tekort aan handhavers binnen de gemeente. Dat betekent dat de inzet op diergelateerde APV-artikelen of de signaleringsfunctie moet worden afgewogen en geprioriteerd. Hierbij is de aandacht voor dieren vooralsnog (m.u.v. in 2018) niet als thema geprioriteerd in het Actieplan Handhaving Openbare Ruimte 2022. Als de inzet voor dieren een prioriteit wordt in het handhavingplan, wordt op dat moment gekeken wat er per gebied nodig is en of daar eventueel extra kosten aan verbonden zijn.
- 55 Vanuit het Actieplan Handhaving Openbare Ruimte is er geen ruimte om de wijze van adresseren op te nemen in de werkplannen.
- 56 Zie Evaluatie Agenda Dieren (2021).
- 57 Bijvoorbeeld: samen komen tot een handboek vogelgriep, een draaiboek botulisme en overeenkomst bij crisis en rampen.
- 58 Als uitvoering van genoemde ambitie uit Evaluatie Agenda Dieren 2021 (p.31).
- 59 Zoals toename in afstandskosten en medische kosten.
- 60 Zoals het terugdringen van zwerfdieren, het terugdringen van onverantwoord houderschap van gezelschapsdieren in matchingsprocessen, behoud van vrijwilligers en het bespoedigen van een vroegtijdige uitstroom van opgevangen dieren.
- 61 www.rda.nl/publicaties/publicaties/2022/07/11/zienswijze-wildopvang.
- 62 Op basis van resultaten van ca. 5000 deelnemers huisdiereigenaren en ca. 1000 deelnemers niet-huisdiereigenaren.
- 63 De aandacht voor huisdieren is opgenomen in het hoofdstuk 1.1 Gezelschapsdieren. De dieren in het groen en water is onder hoofdstuk 1.4 In het wild levende dieren en 3 Biodiversiteit. Aandacht voor luchtdieren is gedekt in het hoofdstuk Infectieziekten (zie paragraaf 1.4.1).
- 64 Zie hoofdstuk 3.2 Samenwerking met subsidiepartners.
- 65 Hier gaan we rekening met houden in de uitwerking van onze communicatiekalender.
- 66 Hiermee wordt bedoeld: raamslachtoffers, vogels die tegen een raam zijn gevlogen.
- 67 eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32014R1143&from=NL.
- 68 www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten.
- 69 Voor vegetatiesoorten die in Amsterdam actief invasief gedrag vertonen is een bestrijdingsaanpak, denk aan de Japanse Duizendknoop.
- 70 eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31999L0022.
- 71 lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR72510/45.

